

~~અસ્વીકરણઃ સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહીં. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.~~

અસ્વીકરણઃ સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

અમદાવાદ ખાતે ગુજરાતની વડી અદાલતમાં

વિશેષ દીવાની અરજી ક્રમાંક ૧૩૫૮૦ સન ૨૦૧૩ સાથે

વિશેષ દીવાની અરજી ક્રમાંક ૪૧૦૬ સન ૨૦૧૪ સાથે

વિશેષ દીવાની અરજી ક્રમાંક ૧૫૦૮૪ સન ૨૦૧૩ સાથે

વિશેષ દીવાની અરજી ક્રમાંક ૧૫૭૦૫ સન ૨૦૧૩ સાથે

વિશેષ દીવાની અરજી ક્રમાંક ૩૨૦૨ સન ૨૦૧૪

મંજૂરી અને હસ્તાક્ષર માટે:

-માનનીય શ્રી ન્યાયમૂર્તિ જી.આર. ઉધવાણી

=====

=

૧ શું સ્થાનિક અખબારોના પત્રકારોને ચુકાદો જોવાની મંજૂરી આપવામાં આવી શકે?

૨ રિપોર્ટરને સંદર્ભિત કરવાનું કે નહીં ?

૩ શું તેમની લોર્ડશીપ્સ ચુકાદાની શુદ્ધ નકલ જોવા ઈચ્છે છે?

જ શું આ કેસમાં ભારતના બંધારણ, ૧૯૫૦ના અર્થઘટન અંગે અથવા તે હેઠળ કરવામાં આવેલા કોઈ પણ આદેશ અંગે કાયદાનો કોઈ મહત્વપૂર્ણ પ્રશ્ન સંકળાયેલો છે?

પ શું તે નાગરિક ન્યાયાધીશને પ્રસારિત કરવાનું છે ?

=====

=

પ્રભુદાસ સી બારોટ અને ૧૨....અરજદાર(ઓ)

-વિરુદ્ધ

ગુજરાત રાજ્ય અને ૨....પ્રતિવાદી(ઓ)

=====

ઉપસ્થિત રહ્યાહાજરી:

વિશેષ દીવાનીમામરિક અરજી નં. ૧૩૫૮૦/૨૦૧૩, ૪૧૦૬/૨૦૧૪, ૧૫૦૮૪/૨૦૧૩ અને ૧૫૭૦૫/૫૦૭૨૦૧૩૩ માં અરજદાર(ઓ) નં. ૧ થી ૧૩ માટે શ્રી શાલિન મહેતા, વરિષ્ઠ વકીલ, શ્રી ભાર્ગવ હસુરકર, વકીલ સાથે હાજર. પ્રતિવાદી(ઓ) નં. ૧ માટે શ્રી પી.કે. જાની, અસિસ્ટન્ટ અધીક એડવોકેટ જનરલ, શ્રી રોનક રાવલ, એ.જી.પી. સાથે હાજર. પ્રતિવાદી(ઓ) નં. ૧ માટે નિયમની બજવાણી થયેલ. પ્રતિવાદી(ઓ) નં. ૧ થી ૩ માટે ડી.એસ. દ્વારા નિયમની બજવાણી થયેલ.

એસ.સી.એ. નં.૩૨૦૨/૨૦૧૪ માં

અરજદાર નં.૧ – ૩ તરફથી શ્રી એસ.એન. શેલત, વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ સાથે શ્રીમતી વીડી નાણાવટી, વકીલ, અને પ્રતિવાદી-રાજ્ય તરફથી શ્રી પીકે જાની, વધારાના એડવોકેટ જનરલ સાથે શ્રી રોનક રાવલ, એ.જી.પી.

=====

તારીખ : ૨૬-૨૭/૦૮/૨૦૧૪

સામાન્ય મૌખિક ચુકાદો

૧. અરજીઓના આ સમૂહમાં અન્ય બાબતો ઉપરાંત કાયદાના સામાન્ય પ્રશ્નો ઉદ્ભવે છે કે શું તે સરકારી સેવકો, જેઓ ૦૧.૦૧.૨૦૦૬ પહેલાં ઉચ્ચ ગ્રેડ પગાર-પગારધોરણ સાથે નિવૃત્ત થયા હતા, તેમને કહ્યા પગાર પંચ મુજબ, તેઓએ ધારિત કરેલા પદના આધારે સુધારેલ પેન્શન ચૂકવી શકાય, જ્યારે કહ્યા પગાર પંચ દ્વારા કરવામાં આવેલી અને રાજ્ય દ્વારા સ્વીકારવામાં આવેલી ભલામણ મુજબ સુધારેલ પગારધોરણો પગારધોરણથી પગારધોરણના આધારે ભલામણ કરવામાં આવ્યા હતા?

૨. પ્રત્યેક અરજીમાં હકીકતો નીચે મુજબ છે:

૩. વિશેષ દિવાનીની અરજી ક્રમાંક ૧૩૫૯૦/૨૦૧૩, ૪૧૦૬/૨૦૧૪, ૧૫૦૯૪/૨૦૧૩ અને ૧૫૭૦૫/૨૦૧૩:

૩.૧ અરજદારો નિવૃત્ત વ્યાખ્યાતાઓ (સિલેક્શન ગ્રેડ) છે, જેઓ ગુજરાત રાજ્યની અનુદાનિત મહાવિદ્યાલયો/સરકારી મહાવિદ્યાલયો અને યુનિવર્સિટીમાં સેવા બજાવતા હતા. તેઓ સરકારના તા. ૦૧.૧૧.૨૦૦૦ના ઠરાવ મુજબ પમા પગાર પંચની ભલામણ અનુસાર નિયમિત પેન્શન મેળવતા આવ્યા છે.

૩.૨ તા. ૧૩.૦૪.૨૦૦૯ના રોજ ગુજરાત સરકારે પેન્શનધારકોની પેન્શનમાં સુધારો કરતા એક જાહેરનામું બહાર પાડ્યું હતું. ઉક્ત ઠરાવ કહ્યા પગાર પંચની ભલામણના આધારે બનાવવામાં આવ્યો છે. કહ્યા પગાર પંચની ભલામણ મુજબ, તેમાં સૂચવેલ સૂત્ર અનુસાર નિર્ધારિત થતી પેન્શન, તે પદને લાગુ પડતા મૂળ વેતન તથા ગ્રેડ વેતનના કુલના ૫૦% કરતાં ઓછી હોઈ શકે નહીં.

૩.૩ અરજદારો રૂપિયા ૧૨,૦૦૦-૪૨૦-૧૮,૩૦૦ ના પગારધોરણમાં પગાર મેળવી રહ્યા હતા, જે પમા પગાર પંચની ભલામણ મુજબ એસોસિયેટ પ્રોફેસરની પદવી સાથે સંલગ્ન ગ્રેડને સમકક્ષ પસંદગી ગ્રેડ હતો. અરજદારોના જણાવ્યા મુજબ, અરજદારો ૦૧.૦૧.૨૦૦૬ પૂર્વે ઊંચા ગ્રેડના પગારધોરણમાં હોવાથી, કમા પગાર પંચની ભલામણ મુજબ તેમનું યોગ્ય સમકક્ષ પગારધોરણ રૂપિયા ૩૭,૪૦૦-૬૭,૦૦૦ તથા રૂપિયા ૯,૦૦૦/- ના ગ્રેડ પે સાથેનું બને છે અને તેથી તેઓને મૂળ પગારના ૫૦% ના દરે, એટલે કે રૂપિયા ૩૭,૪૦૦/- ઉપરાંત ગ્રેડ પે એટલે કે રૂપિયા ૯,૦૦૦/-ના આધારે પેન્શન મળવી જ જોઈએ. તેમનો દાવો છે કે આ મુજબ રૂપિયા ૨૩,૨૦૦/- સુધારેલ પેન્શન થવી જોઈએ.

૩.૪ એવું પ્રતિત થાય છે કે પેન્શન તા. ૧૩.૦૪.૨૦૦૯ ના ઠરાવમાં સમાવિષ્ટ કલમ ૯.૨ ના આધારે નિશ્ચિત કરવામાં આવ્યું હતું, જેમાં સુધારેલ પેન્શનની ગણતરી કરવાની પદ્ધતિ નિર્ધારિત કરવામાં આવી છે. ઉક્ત કલમ ૯.૨ ના અનુવર્તી ભાગમાં, નાણાં વિભાગ દ્વારા તા. ૦૧.૧૧.૨૦૦૦ ના પસાર કરાયેલ ઠરાવની રૂપરેખા અનુસાર, વિતરણ સત્તાધિકારીએ અપનાવવાની પ્રક્રિયા નિર્ધારિત કરવામાં આવી છે, જેથી તા. ૧૩.૦૪.૨૦૦૯ ના ઠરાવના અનુબંધ-૩ માં જોડાયેલ, ૨૦૦૬ પૂર્વના વેતનધોરણોને અનુરૂપ લઘુત્તમ પેન્શન/કુટુંબ પેન્શન દર્શાવી શકાય. તા. ૦૧.૧૧.૨૦૦૦ નો ઠરાવ, અન્ય બાબતો ઉપરાંત, સુધારેલ પેન્શન નિર્ધારિત કરવા માટે અપનાવવાની પ્રક્રિયા પ્રદાન કરે છે. તેમાં એવી જોગવાઈ પણ સમાવેશ પામે છે કે પેન્શનધારકોએ તા. ૦૧.૦૧.૨૦૦૬ પૂર્વે તરત જ પ્રાપ્ત કરેલા અને ધારણ કરેલા ઉચ્ચતર ગ્રેડ વેતનધોરણોને, પેન્શનધારક/તેના કુટુંબને ચુકવવાપાત્ર પેન્શન/કુટુંબ પેન્શનના ૫૦% નિર્ધારિત કરવા માટે, બાકાત રાખવા અથવા અવગણવા.

૩.૫ અરજદારગણ ઉક્ત સૂત્ર સાથે સંમત નહોતા અને તેથી, તેમણે દિનાંક ૧૦.૦૬.૨૦૧૩નું પ્રતિનિધિત્વ કરીને કચ્છા પગાર પંચ દ્વારા ભલામણ કરવામાં આવેલ ઉચ્ચ ગ્રેડ પગારધોરણો પર પેન્શનની માંગણી કરી હતી. રાજ્ય દ્વારા આ સ્વીકારવામાં આવ્યું નહોતું અને તેથી, અરજીઓ દાખલ કરવામાં આવી હતી.

૩.૬ રાજ્ય સરકારના નાણાં વિભાગ દ્વારા દિનાંક ૨૬.૦૨.૨૦૧૪ના રોજ પસાર કરાયેલા ઠરાવને પડકારવા માટે અરજીઓમાં સુધારો કરવામાં આવ્યો હતો, જેમાં પુનરોચ્ચાર કરવામાં આવ્યો હતો કે ૦૧.૦૧.૨૦૦૬ પહેલાં નિવૃત્ત થયેલા પેન્શનરોની પેન્શનનું પુનઃનિર્ધારણ વરિષ્ઠ પગારધોરણો, પસંદગી પગારધોરણો અથવા ઉચ્ચતર પગારધોરણોને બહાર રાખ્યા પછી કરવામાં આવશે.

૩.૭ વિવિધ આધારો પર, અરજદારો પ્રતિવાદીઓને કહ્યા પગાર પંચની ભલામણ મુજબ તેમની પેન્શનનું પુનઃનિર્ધારણ કરવા દિશા આપવા માટે મેન્ડેમસની રિટ માગે છે. તેઓ એ પણ ૨૪.૦૧.૨૦૧૧ના રોજ બીજા પ્રતિવાદી દ્વારા પસાર કરાયેલા તે આદેશને પડકારે છે, જેના દ્વારા અરજદારોને પેન્શનના આવા પુનઃનિર્ધારણથી વંચિત રાખવામાં આવ્યા હતા. તેઓ એ પણ જાહેરખબર માગે છે કે ૦૧.૧૧.૨૦૦૦ના ઠરાવમાં સમાવવામાં આવેલ કલમ ૯.૨ તેમજ ૨૬.૦૨.૨૦૧૪નો ઠરાવ, જેમાં પદ સાથે સંલગ્ન પગારને ધ્યાનમાં લેવા અંગેનો વિચાર કરવામાં આવ્યો છે, તે અરજદારોના મૂળભૂત અધિકારનો ભંગ કરનાર છે. કહ્યા પગાર પંચની ભલામણ મુજબ રૂપિયા ૩૭,૪૦૦-૬૭,૦૦૦ના પસંદગી શ્રેણીના પગારધોરણ સાથે રૂપિયા ૯,૦૦૦/-ના ગ્રેડ પગારના આધારે પેન્શનનું પુનઃનિર્ધારણ કરવા પ્રતિવાદીઓ વિરુદ્ધ વધુ એક દિશા પણ માગવામાં આવી છે. ૨૬.૦૨.૨૦૧૪નો ઠરાવ સરકારની નાગરિક સેવાઓ (પેન્શન) નિયમો, ૨૦૦૨ના વિરુદ્ધ છે તેવી જાહેરખબરરૂપ રાહત પણ માગવામાં આવી છે.

૪. વિશેષ નાગરિક અરજી નં.૩૨૦૨/૨૦૧૪:

૪.૧ આ અરજીમાં મુખ્ય હકીકતો વિશેષ નાગરિક અરજી નં.૧૩૫૯૦/૨૦૧૩ તથા અન્ય સંલગ્ન બાબતો જેવી જ છે, ફક્ત એટલો અપવાદ છે કે અરજદારો દ્વારા ૧૯.૦૨.૨૦૧૦ અને ૨૭.૦૬.૨૦૧૩ વચ્ચે અનેક રજૂઆતો કરવામાં આવી હતી.

પ. દરેક અરજીમાં, પ્રતિવાદીઓ દ્વારા જવાબી સોગંદનામું દાખલ કરવામાં આવ્યું છે. વિશેષ નાગરિક અરજી ક્રમાંક ૩૨૦૨/૨૦૧૪માં દાખલ થયેલું સોગંદનામું

મુદ્દાઓને સર્વગ્રાહી રીતે આવરી લે છે, અને તેથી, જણાવેલ સોગંદનામાંઓનો દરેક અરજીમાં પ્રતિનિધિત્વકારી સોગંદનામા તરીકે ઉલ્લેખ કરવામાં આવે છે.

૬. સોગંદનામામાં, પ્રથમ પ્રતિવાદીએ પરિશિષ્ટ-આર૩ ખાતે તા. ૨૬.૦૨.૨૦૧૪ ના ઠરાવ પર આધાર મુક્યો છે, જે વિશેષ નાગરિક અરજી નં. ૧૫૭૦૫/૨૦૧૩ માં પસાર થયેલા આદેશના અનુસંધાને પસાર કરવામાં આવ્યો હતો, જેના દ્વારા પ્રતિવાદીઓને ૦૧.૦૧.૨૦૦૬ પહેલાં નિવૃત્ત થયેલા એવા કર્મચારીઓની પેન્શનના પુનરાવલોકન સંબંધે જરૂરી નિર્ણય લેવા દિશાનિર્દેશ આપવામાં આવ્યા હતા, જેઓના વેતનધોરણો તા. ૨૬.૦૨.૨૦૧૪ અને ૧૩.૦૪.૨૦૦૬ ના ઠરાવોમાં ઉલ્લેખિત નહોતા. જણાવવામાં આવ્યું છે કે પરિશિષ્ટ-આર૩ ખાતેનો ઉક્ત ઠરાવ આ ક્ષેત્રને નિયંત્રિત કરે છે. તેમજ, ઉક્ત ઠરાવ મુજબ પેન્શન છેલ્લે ધારિત પદના આધારે નક્કી કરવાની રહે છે. પરિશિષ્ટ-આર૪ ખાતે તા. ૦૧.૧૧.૨૦૦૦ ના ઠરાવ પર પણ આધાર મુકવામાં આવ્યો છે, જેમાં પણ ૦૧.૦૧.૨૦૦૬ પૂર્વે નિવૃત્ત થયેલા પેન્શનરો માટે વેતનના પુનરાવલોકનનો એ જ સિદ્ધાંત પ્રદાન કરવામાં આવ્યો છે. વધુમાં એવું પણ જણાવવામાં આવ્યું છે કે રાજ્ય સરકારે તા. ૦૫.૦૭.૧૯૯૧ ના ઠરાવ દ્વારા વર્ષ ૧૯૯૧ માં ઘણાં પહેલાંથી જ ઉચ્ચ વેતનધોરણ યોજના અમલમાં મૂકી હતી. ઉક્ત નીતિના પરિણામે રાજ્યના કર્મચારીઓ કેન્દ્ર સરકારના કર્મચારીઓ કરતાં વધુ વેતન પ્રાપ્ત કરતા હતા. તા. ૦૧.૧૧.૨૦૦૦ નો ઠરાવ ૦૧.૦૧.૧૯૯૬ થી અમલમાં આવ્યો છે અને ઉક્ત ઠરાવ કર્મચારીઓને આપવામાં આવનાર લઘુત્તમ પેન્શન તથા પરિવાર પેન્શન નક્કી કરે છે. જણાવવામાં આવ્યું છે કે વ્યાખ્યાતા ના પદ સાથે રૂ. ૮,૦૦૦-૧૩,૫૦૦ નું વેતનધોરણ જોડાયેલું હતું, જેને પમા વેતન પંચ મુજબ રૂ. ૧૦,૦૦૦-૩૨૫-૧૫,૨૦૦ ના પરિષ્ઠ ધોરણમાં ઉન્નત કરવામાં આવ્યું હતું અને ત્યારબાદ ફરી રૂ. ૧૨,૦૦૦-૪૨૦-૧૮,૩૦૦ ની પસંદગી કક્ષામાં ઉન્નત કરવામાં આવ્યું હતું. વધુમાં, યુનિવર્સિટી ગ્રાન્ટ કમિશનની ભલામણ અનુસાર કમા વેતન પંચમાં ઉક્ત પસંદગી કક્ષાના વેતનધોરણોને બે ભાગોમાં વહેંચવામાં આવ્યા, તે મુજબ (૧) એવા સહાયક પ્રોફેસરો માટે રૂ. ૧૫,૬૦૦-૩૯૧૦૦ સાથે રૂ. ૮,૦૦૦/- નો શૈક્ષણિક ગ્રેડ, જેઓએ ૦૧.૦૧.૨૦૦૬ ના રોજ પૂર્વ-સુધારેલ પસંદગી કક્ષામાં ત્રણ વર્ષની સેવા પૂર્ણ કરી નહોતી, અને (૨) એવા સહપ્રાધ્યાપકો માટે રૂ. ૩૭,૪૦૦-૬૭,૦૦૦ સાથે

૩. ૯,૦૦૦/- નો શૈક્ષણિક ગ્રેડ, જેઓએ ૦૧.૦૧.૨૦૦૬ ના રોજ પૂર્વ-સુધારેલ પસંદગી કક્ષાના ધોરણમાં ત્રણ વર્ષની સેવા પૂર્ણ કરી હતી.

૭. એવો વિવાદ કરવામાં આવે છે કે અરજીઓ એ અનુમાન પર આધારિત છે કે અરજદારો ૦૧.૦૧.૨૦૦૬ના રોજ સેવામાં હતા અને તેમણે સહાયક પ્રોફેસરના પદ પર સેવાના ત્રણ વર્ષ પૂર્ણ કર્યા હતા. પ્રથમ પ્રતિવાદી અનુસાર, એવો આધાર અયોગ્ય છે. સોગંદનામામાં જણાવવામાં આવ્યું છે કે ૧૩.૦૪.૨૦૦૯ના તારીખના ઠરાવની કલમ ૯.૨ને વર્ષ ૨૦૧૪માં વિલંબિત તબક્કે પડકારવાની માંગ કરવામાં આવી છે.

૮. વધુમાં, પ્રથમ પ્રતિવાદી દ્વારા તા. ૦૨.૦૮.૨૦૧૪ના રોજ પ્રતિઉત્તરરૂપે વધુ સોગંદનામું પણ દાખલ કરવામાં આવ્યું છે, જેના સાથે પેન્શનરો માટેના કેન્દ્રીય પમા પગાર પંચનો અહેવાલ તથા તા. ૧૩.૦૪.૨૦૦૯નો ઠરાવ તેમજ આ અદાલત દ્વારા વિશેષ નાગરિક અરજી ક્રમાંક ૯૯૬૫/૨૦૦૯માં તા. ૧૭.૦૯.૨૦૦૯ના રોજ પસાર કરાયેલ તે આદેશ પણ રજૂ કરવામાં આવ્યો છે, જેમાં ઉચ્ચ ગ્રેડના પગારધોરણમાં પેન્શનના નિર્ધારણ બાબતની અપીલ નામંજૂર કરવામાં આવી હતી. તેમાં એવું જણાવવામાં આવ્યું છે કે ગુજરાત રાજ્યમાં કુલ ૩,૮૬,૦૦૦ પેન્શનરો છે અને એ જ સૂત્ર તેઓ બધાને લાગુ પડે છે. કોઈ ભૂલ વિના રાજ્ય દ્વારા એવો સુસંગત નીતિગત નિર્ણય લેવામાં આવ્યો હતો, જેમાં ભારતના સંવિધાનના અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળ આ અદાલતના કોઈ હસ્તક્ષેપની આવશ્યકતા નથી. તા. ૧૩.૦૪.૨૦૦૯ અને તા. ૦૧.૧૧.૨૦૦૦ના બંને ઠરાવોનું એકસાથે વાંચન કરવું આવશ્યક છે, અલગથી નહીં. સોગંદનામામાં વર્ષ ૨૦૧૪ના ઠરાવમાં સમાવિષ્ટ વિવિધ વ્યાખ્યાત્મક જોગવાઈઓ પર પણ આધાર મૂકવામાં આવ્યો છે. પેન્શનનું સૂત્ર પણ સમજાવવામાં આવ્યું છે અને એવું જણાવવામાં આવ્યું છે કે કમા પગાર પંચમાં દર્શાવ્યા મુજબ સમાયોજન લાભો આપવામાં આવ્યા હતા અને ત્યારબાદ ઉપરોક્ત બંને ઠરાવોના આધારે ૫૦%ની મર્યાદા લાગુ કરવામાં આવી હતી.

૯. પરસ્પર વિરોધી દલીલો તરફ પ્રવર્તતા પહેલાં, અરજીઓના રેકૉર્ડ પર રજૂ કરવામાં આવેલા વિવિધ દસ્તાવેજોની વિગતોનો ઉલ્લેખ કરવો લાભદાયક રહેશે.

૧૦. વિશેષ નાગરિક અરજી ક્રમાંક ૧૩૫૯૦/૨૦૧૩ માં ઉદ્દેખિત દસ્તાવેજોને, તમામ અરજીઓ માટે સુવિધા હેતુસર, આ પરિણેદમાં દસ્તાવેજો તરીકે ઉદ્દેખવામાં આવશે.

૧૦.૧ પરિશિષ્ટ-બી તા. ૦૧.૧૧.૨૦૦૦નો એક ઠરાવ છે, જેમાં પમી પગાર પંચની ભલામણ અનુસાર અનુક્રમે પેન્શનધારકો/કુટુંબ પેન્શનધારકોને લાગુ પડતી ૫૦% અને ૩૦% ની મર્યાદા નિર્ધારિત કરવાની અથવા ગણતરી કરવાની પ્રક્રિયા, રીત અને પદ્ધતિ નિર્ધારિત કરવામાં આવી છે. કલમ ૧ અને ૨ માં અરજીઓની પ્રક્રિયા હાથ ધરવાની રીતનો સમાવેશ થાય છે અને તેની કલમ ૩ જિલ્લા તિજોરી કચેરી પર પેન્શન મંજૂરીની પ્રક્રિયા હાથ ધરવાની ફરજ મૂકે છે. આ ઠરાવ આગળ તિજોરી કચેરીને પેન્શન નિર્ધારિત કરતી વખતે સંબંધિત કર્મચારીને મળેલ ઉચ્ચતર પગારધોરણો/પસંદગી ગ્રેડ/વરીષ્ઠ ગ્રેડને બહાર રાખવાનો નિર્દેશ આપે છે. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, તે ઉચ્ચતર પગારધોરણો અથવા પસંદગી ગ્રેડ અથવા વરીષ્ઠ ગ્રેડ વગેરેના પ્રભાવને રદબાતલ કરે છે અને પેન્શનધારકોને તેમને પ્રાપ્ત થયેલ ઉચ્ચતર પગારધોરણો, પસંદગી ગ્રેડ અથવા વરીષ્ઠ ગ્રેડને બાદ કરીને, તેમના દ્વારા ધારિત છેલ્લાં પદના મૂળ પગાર પર પાછા લાવે છે. પેન્શન નિર્ધારણનો ઉક્ત સિદ્ધાંત પરિશિષ્ટ-એચ ખાતેના તા. ૨૬.૦૨.૨૦૧૪ના ઠરાવમાં પુનરોચ્ચારિત કરવામાં આવ્યો છે. ઉક્ત ઠરાવ, તા. ૧૩.૦૪.૨૦૦૯ અને ૦૧.૧૧.૨૦૦૦ના ઠરાવોનો પુનરોચ્ચાર કરતાં, એ બાબત પર ભાર મૂકે છે કે છેલ્લે ધારિત પદના પગારધોરણો અને અનુરૂપ પગારધોરણો જ ધ્યાનમાં લેવામાં આવશે અને વરીષ્ઠ ધોરણો, પસંદગી ધોરણો અથવા ઉચ્ચતર પગારધોરણો ધ્યાનમાં લેવામાં આવશે નહીં. નોંધનીય છે કે તા. ૧૩.૦૪.૨૦૦૯નો ઠરાવ ગુજરાત નાગરિક સેવાઓ (પેન્શન) નિયમો, ૨૦૦૦ હેઠળ, સમયાંતરે થયેલ સુધારાઓ સાથે, તા. ૦૧.૦૧.૨૦૦૬ના રોજ પેન્શન/કુટુંબ પેન્શન મેળવતા બધા પેન્શનધારકો/કુટુંબ પેન્શનધારકોને લાગુ પડે છે. આ અરજીઓના હેતુ માટે સંબંધિત ઉક્ત ઠરાવની કલમ ૯.૨ અહીં લાભદાયક રીતે નીચે મુજબ ઉદ્ઘૂત કરી શકાય:

“૯.૨ પેન્શનનું પુનરીક્ષણ આ જોગવાઈને આધીન રહેશે કે પુનરીક્ષિત પેન્શન કોઈ પણ સંજોગોમાં તે પૂર્વ-પુનરીક્ષિત પગારધોરણ, જેમાંથી પેન્શનરોએ નિવૃત્તિ લીધી હતી, તેને અનુરૂપ પગાર બેન્ડમાંના લઘુત્તમ પગાર તથા ગ્રેડ પગારના કુલના ૫૦% કરતાં ઓછું નહીં હોય.

વેતન બેન્ડમાંના ન્યૂનતમ વેતનના ૫૦% તથા ગ્રેડ વેતન ઉમેર્યા બાદ ગણાતું પેન્શન આ રીતે ગણવામાં આવશે-(૧) વેતન બેન્ડમાંના ન્યૂનતમ વેતન પર (પૂર્વ-સુધારિત વેતનશ્રેણીને અવગણીને) તથા પૂર્વ-સુધારિત વેતનશ્રેણીને અનુરૂપ ગ્રેડ વેતન ઉમેરવામાં આવશે. ઉદાહરણ તરીકે, જો કોઈ પેન્શનર રૂપિયા ૧૮૪૦૦-૨૨૪૦૦ ની પૂર્વ-સુધારિત વેતનશ્રેણીમાં નિવૃત્ત થયો હોય, અને તેને અનુરૂપ ગ્રેડ વેતન રૂપિયા ૧૦,૦૦૦/- પ્રતિ માસ હોય, તો તેનું ન્યૂનતમ ખાતરીપૂર્વકનું પેન્શન ૩૭,૪૦૦ + રૂપિયા ૧૦,૦૦૦/- ના ૫૦% જેટલું રહેશે (અર્થાત્ ૨૩,૭૦૦). કુટુંબ પેન્શનના પુનરીક્ષણ ઉપર આ જોગવાઈ લાગુ પડશે કે પુનરીક્ષિત કુટુંબ પેન્શન કોઈ પણ પરિસ્થિતિમાં વેતન બેન્ડમાંના ન્યૂનતમ વેતન તથા તે ઉપરના ગ્રેડ વેતનની કુલ રકમના ૩૦% કરતાં ઓછી નહીં હોય, જે તે પૂર્વ-સુધારિત વેતનશ્રેણીને અનુરૂપ હોય જેમાં પેન્શનર/મૃત સરકારી કર્મચારી છેલ્લે કાર્યરત હતો. ચુકવણી કરનાર સત્તાધિકારીઓએ અપનાવવાની પ્રક્રિયા નાણાં વિભાગના ઠરાવ ક્રમાંક પી.પી.એફ./૧૦૯૯/જી.ઓ.જી.-૧(૨)-પી, તા. ૧.૧૧.૨૦૦૦, મુજબ રહેશે. ઈ.સ. ૨૦૦૬ પૂર્વની પ્રત્યેક વેતનશ્રેણીને અનુરૂપ ન્યૂનતમ પેન્શન/કુટુંબ પેન્શન દર્શાવતું વિવરણ અનુબંધ-૩ માં સંલગ્ન છે.”

૧૦.૨ અનુસૂચિ-ડી એ તા. ૦૪.૧૨.૨૦૦૯ નો ઠરાવ છે, જે વિવિધ સંઘો/કર્મચારીઓ દ્વારા કરવામાં આવેલી રજૂઆતોના પરિણામે પસાર કરવામાં આવ્યો હતો. તે સ્પષ્ટીકરણાત્મક સ્વરૂપનો છે. તે અનુસૂચિ-એમાં દર્શાવ્યા મુજબ લેક્ચરર (સિલેક્શન ગ્રેડ), રીડર, સહાયક પુસ્તકાલાયાધ્યક્ષ/કોલેજ પુસ્તકાલાયાધ્યક્ષ (સિલેક્શન ગ્રેડ) અને ઉપ પુસ્તકાલાયાધ્યક્ષના પદ માટેના

પગારધોરણોનું પુનરોચ્ચાર કરે છે. જ્યાં સુધી લેક્ચરર (સિલેક્શન ગ્રેડ) અને રીડરનો પ્રશ્ન છે, ત્યાં સુધી સુધારા-પૂર્વના પગારધોરણ રૂપિયા ૧૨,૦૦૦-૪૨૦-૧૮,૩૦૦ છે અને યુનિવર્સિટી ગ્રાન્ટ્સ કમિશનની ભલામણ મુજબ તથા કેન્દ્ર સરકાર દ્વારા તેના તા. ૩૧.૧૨.૨૦૦૮ના પત્રથી સ્વીકારવામાં આવેલ સુધારેલ પગાર બેન્ડને બે પગારધોરણોમાં વહેંચવામાં આવ્યો છે, એટલે કે સહ પ્રાધ્યાપક માટે રૂપિયા ૧૫,૬૦૦-૩૯,૧૦૦ સાથે રૂપિયા ૮,૦૦૦/- નો શૈક્ષણિક ગ્રેડ પે અને સહપ્રાધ્યાપક માટે રૂપિયા ૩૭,૪૦૦-૬૭,૦૦૦ સાથે રૂપિયા ૮,૦૦૦/- નો શૈક્ષણિક ગ્રેડ પે. રૂપિયા ૧૫,૬૦૦-૩૯,૧૦૦ નો પગાર બેન્ડ સેવા દરમિયાન રહેલા રીડરો તેમજ એવા લેક્ચરર (સિલેક્શન ગ્રેડ) પર લાગુ પડે છે, જેમણે સુધારા-પૂર્વના પગારધોરણમાં ત્રણ વર્ષની સેવા પૂર્ણ કરી નથી; અને રૂપિયા ૩૭,૪૦૦-૬૭,૦૦૦ નો પગાર બેન્ડ ઉપરોક્ત વર્ગોમાં સુધારા-પૂર્વના પગારધોરણમાં ત્રણ વર્ષની સેવા પૂર્ણ કરનારાઓ પર લાગુ પડે છે. તા. ૨૬.૦૨.૨૦૧૪ ના ઠરાવ અને અન્ય સંબંધિત દસ્તાવેજોથી સ્પષ્ટ થાય છે કે રૂપિયા ૮૦૦૦-૧૩૫૦૦, રૂપિયા ૧૦,૦૦૦-૧૫૨૦૦ (સીનિયર સ્કેલ) અને રૂપિયા ૧૨૦૦૦-૧૮૩૦૦ (સિલેક્શન ગ્રેડ) એમ ત્રણ સુધારા-પૂર્વના પગારધોરણો તા. ૦૭.૦૯.૧૯૯૮ ના ઠરાવના બંને લેક્ચરર/રીડરના પદને લાગુ પડતા હતા. આ તમામ પગારધોરણો કક્ષા પગાર પંચની ભલામણ મુજબ સુધારેલ પગારધોરણોમાં એક જ ધોરણ, એટલે કે રૂપિયા ૧૫,૬૦૦-૩૯,૧૦૦માં સમાવી લેવાયા હતા; જેમાં એકમાત્ર ભિન્નતા ક્રમશઃ રૂપિયા ૬,૦૦૦/-, રૂપિયા ૭,૦૦૦/- અને રૂપિયા ૮,૦૦૦/- ના ગ્રેડ પેની હતી.

૧૦.૩ પ્રતિવાદીઓ પાસે ૨૦૦૨ના નિયમો હેઠળ પેન્શનરો દ્વારા ધારિત છેલ્લું પદ વિચારમાં લેવા સત્તા ન હોય તેવી સ્થિતિમાં, ઉપરોક્ત ઠરાવો ઉક્ત નિયમોના વિરુદ્ધ છે કે કેમ અને પરિણામે તા. ૧૩.૦૪.૨૦૦૯, ૦૪.૧૨.૨૦૦૯, ૨૬.૦૨.૨૦૧૪ અને ૦૧.૧૧.૨૦૦૦ના વિવિધ સરકારી ઠરાવો તેમજ ગુજરાત નાગરિક સેવાઓ (પેન્શન) નિયમો, ૨૦૦૦માં કલ્પિત ‘પેન્શનપાત્ર વેતન’નું અર્થઘટન કરવાની આવશ્યકતા ઊભી થાય છે કે કેમ, તે પ્રશ્નો આ અરજીઓના જૂથમાં વિચારણા માટે ઉપસ્થિત થાય છે.

૧૦.૪ રાજ્ય ઓફ રાજસ્થાન તથા અન્ય વિ. શંકરલાલ પરમાર (૨૦૧૧ (૧૪) એસ.સી.સી. ૨૩૫) પર આધાર રાખીને, જેમાં પરિષેદ-૨૩ માં ઉચ્ચ ગ્રેડ/વરીષ્ટ ગ્રેડ અથવા પસંદગી ગ્રેડના હેતુ અંગે ચર્ચા કરવામાં આવી છે, શીખેલા વરિષ્ઠ વકીલે એવો પ્રશ્ન ઉઠાવ્યો કે સંબંધિત નિયમોની ગેરહાજરીમાં ઠરાવ દ્વારા ઉચ્ચ ગ્રેડના પગારધોરણોના હેતુને શું નિષ્ફળ બનાવવામાં આવી શકે કે નહીં. એવો પ્રશ્ન પણ ઉઠાવવામાં આવ્યો છે કે, પમા પગાર પંચમાં, જે એક પગારધોરણમાંથી બીજા પગારધોરણમાં સુધારો કરવાની ભલામણ કરે છે, તેવી ભલામણના અભાવે, પદ સાથે સંલગ્ન પગારધોરણોને સુધારેલી પેન્શનના નિર્ધારણ માટે ધ્યાનમાં લઈ શકાય કે નહીં. વધુમાં એવી પણ દલીલ કરવામાં આવી છે કે ઉપરોક્ત ઠરાવના પરિષેદ-૯.૨ માં પસંદગી ગ્રેડને સ્પષ્ટ રીતે બાકાત રાખવામાં આવ્યો નથી, તેથી પેન્શનના સુધાર માટે તેને ધ્યાનમાં લેવો જ જોઈએ. એવી પણ દલીલ કરવામાં આવી છે કે પેન્શન ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૩૦૦એ ના અર્થમાં સંપત્તિ છે તેમજ અનુચ્છેદ ૨૧ હેઠળ મૂળભૂત અધિકાર પણ છે અને ૨૦૦૨ ના નિયમોમાં પેન્શનના નિર્ધારણ માટે અંતિમ મેળવેલ પગારના સિદ્ધાંતનો અવલોકન કરતો નિયમ, તા. ૧૩.૦૪.૨૦૦૮ ના ઠરાવ દ્વારા મર્યાદિત કરી શકાય તેમ નથી, કારણ કે હકીકતમાં તે પ્રતિબંધાત્મક સ્વભાવનો નથી પરંતુ માત્ર ખજાના કચેરીએ અનુસરવાની પ્રક્રિયા નિર્ધારિત કરે છે અને હકિકતી અધિકારોનો નિર્ણય કરવા માટે નથી.

૧૧. વિદ્વાન વકીલે સંતુ રામ શર્મા વિ. રાજ્ય ઓફ રાજસ્થાન અને અન્ય (એ.આઈ.આર. ૧૯૬૭ એસ.સી. ૧૯૧૦) તથા દિલ્લી વડી અદાલતના રિટ અરજી (સી) ક્રમાંક ૧૫૩૫/૨૦૧૨ (ફરો-૭) માં આપેલ નિર્ણય પર આધાર મૂક્યો છે. એવો દાવો કરવામાં આવે છે કે તા. ૧૩.૦૪.૨૦૦૮નો ઠરાવ સ્પષ્ટ રીતે, વિશેષ કરીને ઉદાહરણરૂપે, દર્શાવે છે કે પસંદગી ગ્રેડને વિચારણામાં લેવું આવશ્યક છે અને જો તેની કલમ ૯.૨ના કારણે કોઈ વિસંગતિ સર્જાતી હોય, તો તેવા લાભો અરજદારોને જ મળવા જોઈએ.

૧૧.૧ વિશેષ દીવાની અરજી ક્રમાંક ૩૨૦૨/૨૦૧૪ માં અરજદાર તરફથી સુશ્રી વી.ડી. નાણાવટી સાથે હાજર રહેલા વરિષ્ઠ વકીલ શ્રી એસ.એન. શેલત દલીલ કરે છે કે પમા વેતન પંચની ભલામણથી ભિન્ન રીતે, કમા વેતન પંચે હોદ્દા મુજબ

નહીં પરંતુ વેતનધોરણથી વેતનધોરણ મુજબ વેતનના પુનરીક્ષણની ભલામણ કરી હતી. એવો વાદ કરવામાં આવે છે કે તેથી, અરજદારો તા. ૧૩.૦૪.૨૦૦૯ ના ઠરાવમાં કલ્પાયેલ સુધારેલ વેતનધોરણોને અનુરૂપ સુધારેલ વેતનધોરણો મેળવવા હકદાર છે. તેમની રજૂઆત મુજબ, કલમ ૯.૨ માત્ર ચૂકવણી કરનાર સત્તાધિકારી દ્વારા અપનાવવાની એક પ્રક્રિયા નિર્ધારિત કરે છે અને તે પ્રક્રિયા મૂળભૂત હકને મર્યાદિત કરી શકતી નથી. વિદ્વાન વકીલે બ્લેક્સ લો ડિક્શનરી, ૧૯૯૦ આવૃત્તિ પર આધાર મૂક્યો, જેમાં ‘પ્રક્રિયાત્મક કાયદો’ અને ‘પ્રક્રિયા’ શબ્દોની વ્યાખ્યા નીચે મુજબ આપવામાં આવી છે:

“પ્રક્રિયાત્મક કાયદો.

જે હકોનો અમલ કરાવવાની અથવા તેમના ભંગ બદલ ઉપશમ પ્રાપ્ત કરવાની પદ્ધતિ નિર્ધારિત કરે છે, લૉંગ વિ. સ્ટોર્મર્સ, ૫૨ ઓર.એપ્. ૬૮૫, ૬૨૯ પી.૨ડી ૮૨૭, ૮૨૮; નાગરિક અથવા ફોજદારી કાર્યવાહીના પ્રક્રિયાત્મક પાસાઓ ચલાવવા માટેની યાંત્રિક વ્યવસ્થા; ઉદાહરણ તરીકે, નાગરિક, ફોજદારી અને અપીલ પ્રક્રિયાના નિયમો, જેમને ફેડરલ તેમજ મોટાભાગની રાજ્ય અદાલતો દ્વારા સ્વીકારવામાં આવ્યા છે. બાર્કર વિ. સેન્ટ લૂઈસ કાઉન્ટી, ૩૪૦ મો. ૯૮૬, ૧૦૪ એસ.ડબ્લ્યુ.૨ડી ૩૭૧, ૩૭૭, ૩૭૮, ૩૭૯; શુલ્ટ્ઝ વિ. ગોસેલિંક, ૨૬૦ આયોવા ૧૧૫, ૧૪૮ એન.ડબ્લ્યુ.૨ડી ૪૩૪, ૪૩૬. સામાન્ય નિયમ તરીકે, જે કાયદાઓ ફરજો નિશ્ચિત કરે છે, હકો સ્થાપિત કરે છે અને વ્યક્તિઓ માટે તથા વ્યક્તિઓ વચ્ચે, સ્વાભાવિક હોય કે અન્યથા, જવાબદારીઓ નક્કી કરે છે, તે સ્વરૂપે “મૂળભૂત કાયદા” ગણાય છે, જ્યારે જે કાયદાઓ માત્ર એ રીત નિર્ધારિત કરે છે કે આવા હકો અને જવાબદારીઓનો અદાલતમાં કેવી રીતે

ઉપયોગ અને અમલ કરી શકાય, તે “પ્રક્રિયાત્મક કાયદા” ગણાય છે. સ્ટેટ એક્સ રિલ. બ્લડ વિ. ગિબ્સન સર્કિટ અદાલત, ૨૩૯ ઈન્ડ. ૩૯૪, ૧૫૭ એન.ઈ.૨ડી ૪૭૫, ૪૭૮.”

“પ્રક્રિયા.

જે રીતની કાર્યવાહી દ્વારા કોઈ કાનૂની હક્કનો અમલ કરાવવામાં આવે છે, અને જે હક્ક આપે છે અથવા તેની વ્યાખ્યા કરે છે તે મૂળભૂત કાયદાથી ભિન્ન છે, તથા જે કાર્યવાહી દ્વારા અદાલતે અમલમાં મૂકવાનો હોય છે; તેના પરિણામથી ભિન્ન એવી ચાંત્રિક પ્રક્રિયા. તે જે કોઈ દાવો અથવા અન્ય ન્યાયિક કાર્યવાહીમાં ઔપચારિક પગલાંઓનું નિયમન કરે છે; દાવાઓ અથવા ફરિયાદ પક્ષની કાર્યવાહીને ચલાવવાની પદ્ધતિ, રીત અને ક્રમ; ઉદાહરણરૂપે, દીવાની અથવા ફોજદારી પ્રક્રિયાના નિયમો. મૂળભૂત કાયદા દ્વારા માન્ય હક્કો અને ફરજોનો અમલ કરાવવા માટેની અને તેમના ભંગ માટે યોગ્ય રીતે ઉપશમનું વહીવટ કરવા માટેની ન્યાયિક પ્રક્રિયા. સિમ્સ વિ. યુનાઈટેડ પેસિફિક ઈન્સ. કો., ડી.સી. આયડાહો, ૫૧ એફ. સપ્પ. ૪૩૩, ૪૩૫.

પ્રક્રિયા એ દાવો ચલાવવાની ચાંત્રિક પદ્ધતિ છે, જેમાં લેખિત નિવેદનો, સમન્સ પ્રક્રિયા, પુરાવા અને પ્રથા શામેલ છે, ભલે તે નીચલી અદાલતમાં હોય કે અપીલી અદાલતમાં. બ્રૂક્સ વિ. ટેક્સાસ એમ્પ. ઈન્શ્યોરન્સ અસોસિએશન ટેક્સ.સિવિલ.અપ., ૩૫૮ એસ.ડબ્લ્યુ.૨ડિ ૪૧૨, ૪૧૪.

પ્રક્રિયા સંબંધિત કાયદાને ન્યાયશાસ્ત્રીઓ સામાન્ય રીતે “વિશેષણાત્મક કાયદો” તરીકે ઓળખાવે છે.

એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે છેલ્લા ધારિત પદનો અર્થ માત્ર તે પદમાં મેળવેલ છેલ્લો વેતનધોરણ જ થાય, અને તેથી, સરકાર અરજદારોને સેવા દરમિયાન તેમણે મેળવેલા લાભોથી વંચિત રાખી શકતી નથી.

૧૨. પ્રતિવાદી-રાજ્ય તરફથી વિદ્વાન એડિશનલ એડવોકેટ જનરલ શ્રી પ્રકાશ જાની, વિદ્વાન એ.જી.પી. શ્રી રોનક રાવલ સાથે હાજર રહી, એવો દાવો કરશે કે જો અરજદારો દ્વારા રજૂ કરાયેલ દલીલ સ્વીકારવામાં આવે, તો ૧૯૯૪માં નિવૃત્ત થયેલાઓને ૦૧.૦૧.૨૦૦૬ના રોજ અથવા ત્યારબાદ નિવૃત્ત થયેલાઓ જેટલાં જ લાભો મળી જશે. તા. ૨૦.૦૧.૧૯૯૮ના ઠરાવનો, ખાસ કરીને અનુચ્છેદ-૪.૧નો ઉલ્લેખ કરતાં, વિદ્વાન એ.એ.જી. દલીલ કરશે કે ઉક્ત જોગવાઈમાં કલ્પાયેલાં તમામ લાભો પેન્શનરોને પ્રાપ્ત થયેલા છે અને તેઓ daarin નિર્ધારિત કરાયેલ કરતાં વધુ કંઈ માંગવા હકદાર નથી. એવી દલીલ કરવામાં આવે છે કે ઉક્ત ઠરાવમાં દર્શાવ્યા મુજબ પેન્શનનું એકીકરણ, જ્યાં જ્યાં પસંદગી ગ્રેડ લાગુ પડતો હોય ત્યાં તેને ધ્યાનમાં લઈને કરવામાં આવ્યું હતું. વિદ્વાન એ.એ.જી.એ પ્રથમ પ્રતિવાદી દ્વારા દાખલ કરાયેલા વધુના પ્રત્યુત્તરરૂપ સોગંદનામાના અનુચ્છેદ-૧૦ તરફ આ અદાલતનું ધ્યાન દોર્યું. દલીલ એવી છે કે ૨૦૦૨ના નિયમો નિવૃત્તિ પછી પેન્શનના પુનરીક્ષણના કેસમાં અમલમાં આવી શકતા નથી. એવી દલીલ કરવામાં આવે છે કે પેન્શનનું પુનરીક્ષણ પગાર પંચ દ્વારા નિર્ધારિત ફિટમેન્ટ સૂત્ર લાગુ કરીને કરવામાં આવ્યું છે, જે સેવા બજાવતા કર્મચારીઓના પગારમાં સુધારા માટે નિર્ધારિત કરાયેલા સૂત્ર સમાન છે, અને જ્યાં ફિટમેન્ટ સૂત્ર લાગુ કર્યા પછી સુધારેલ પેન્શન પેન્શનરોએ છેલ્લે ધારિત પદના સુધારેલ પગારધોરણના લઘુત્તમના ૫૦% કરતાં ઓછું થતું હતું, ત્યાં જરૂરી વધારોઘટારો કરીને તેને ૫૦% સુધી લાવવામાં આવ્યું હતું. એવી દલીલ કરવામાં આવે છે કે વ્યાખ્યાતા માટેના સુધારેલ પગારધોરણના લઘુત્તમના ૫૦% રૂ. ૧૦,૮૦૦ = ૧૫,૬૦૦ + ૬,૦૦૦ = ૨૧,૬૦૦/૨ = ૧૦,૮૦૦/- તા. ૦૧.૦૧.૨૦૦૬ની સ્થિતિએ થાય છે. અરજકર્તા ક્રમાંક ૨ના સંબંધમાં ઉદાહરણ આપીને એવી દલીલ કરવામાં આવે છે કે તા. ૦૧.૦૧.૧૯૭૩થી અમલમાં આવેલા પગાર સુધારા નિયમો અનુસાર વ્યાખ્યાતાનું પગારધોરણ રૂ. ૭૦૦-૪૦-૧,૧૦૦-૫૦-૧,૬૦૦ હતું અને તેઓ ૧૯૯૪માં વ્યાખ્યાતા તરીકે રૂ. ૨૨૦૦-૪૦૦૦ના પગારધોરણમાં નિવૃત્ત થયા હતા, અને પસંદગી ગ્રેડના કારણે ઉક્ત અરજકર્તા રૂ.

૩૭૦૦-૫૭૦૦ના વરિષ્ઠ ધોરણ/પસંદગી ગ્રેડમાં રૂ. ૪,૮૨૫/- પગાર મેળવેતા હતા અને તેમનો પેન્શનપાત્ર પગાર રૂ. ૪,૭૧૩/- હતો, અને તે મુજબ પેન્શન રૂ. ૨,૩૫૭/- નિશ્ચિત કરવામાં આવ્યું હતું, અને તેથી ઉક્ત અરજીકર્તા ૧૯૯૫ની સ્થિતિએ આ જ રકમ ઉપાડી રહ્યા હતા, અને તા. ૦૧.૦૧.૧૯૯૬થી તા. ૨૦.૦૧.૧૯૯૮ના ઠરાવમાં નિર્ધારિત ફિટમેન્ટ અમલમાં મૂકવામાં આવ્યું હતું અને તે મુજબ પેન્શનનું પુનરીક્ષણ કરવામાં આવ્યું હતું. એવી દલીલ કરવામાં આવે છે કે તા. ૩૧.૧૨.૧૯૯૫ની સ્થિતિએ ઉક્ત અરજીકર્તાનું મૂળ પેન્શન રૂ. ૨,૩૫૭/- હોવાથી, પમા પગાર પંચની ભલામણમાં દર્શાવેલ પુનરીક્ષણનું સૂત્ર અપનાવવામાં આવ્યું અને રૂ. ૬,૨૦૩/- પેન્શન નિશ્ચિત કરવામાં આવ્યું. આગળ એવી દલીલ કરવામાં આવે છે કે ત્યારબાદ મોંઘવારી ભથ્થું ભેળવાતા પેન્શનનો સુધારો કરીને તે રૂ. ૯,૨૦૫/- કરવામાં આવ્યો અને ફરીથી તા. ૦૧.૦૧.૨૦૦૬ની સ્થિતિએ, નિર્ધારિત સૂત્ર અપનાવ્યા પછી, બીજા અરજીકર્તાના કેસમાં પેન્શનનો સુધારો કરીને તે રૂ. ૧૪,૦૨૧/- કરવામાં આવ્યો.

૧૨.૧ એવી દલીલ કરવામાં આવે છે કે અરજદારોનો ૦૧.૦૧.૨૦૦૬ના રોજ સેવારત કર્મચારીઓના સમકક્ષ સુધારેલ પેન્શનનો દાવો, તેઓ તે તારીખે સેવામાં હતા એવી હકીકત અંગેની ગેરસમજ પર આધારિત છે. એવી પણ દલીલ કરવામાં આવી કે રાજ્યના તમામ પેન્શનરો સાથે સમાન વર્તન કરવામાં આવે છે અને અરજદારોને ઉપરોક્ત ગેરસમજભર્યા આધાર પર પેન્શનનો દાવો કરવાનો કોઈ અધિકાર નથી.

૧૨.૨ વિદ્વાન એ.એ.જી. એ પણ દલીલ કરી કે ૧૩.૦૪.૨૦૦૬ના ઠરાવમાં આપેલ ઉદાહરણ માત્ર પેન્શનના ૫૦%ની મર્યાદા નિર્ધારિત કરતી વખતે પગારધોરણોના લઘુત્તમ સ્તર સુધી પહોંચવા માટે છે અને નિયમોના નિયમ ૮૦(૨) તથા ૯(૫૬)માં દર્શાવ્યા મુજબ, પેન્શનપાત્ર પગાર વાસ્તવમાં મેળવેલો હોવો આવશ્યક છે અને ૦૧.૦૧.૨૦૦૬ના રોજ સેવા પર ન હોય તેવા વ્યક્તિઓ પેન્શન મેળવી શકતા નથી, અને તેથી ૨૦૦૨ના નિયમો તેમને લાગુ પડતા નથી. એવી દલીલ કરવામાં આવી કે પેન્શનના પુનરીક્ષણ માટે જોગવાઈ કરતી નિયમોમાં કોઈ વિશિષ્ટ જોગવાઈના અભાવે, અરજદારો તરફથી વિદ્વાન

વરિષ્ઠ વકીલ શ્રી શાલિન મહેતા દ્વારા ૨૦૦૨ના નિયમોની લાગુ પડતાની તરફેણમાં રજૂ કરાયેલી દલીલમાં કોઈ સાર નથી.

૧૨.૩ વિદ્વાન એ.એ.જી. દ્વારા કરવામાં આવેલી રજૂઆત એ છે કે ઠરાવને પડકારવા માટે કોઈ આધાર નથી અને મૂળભૂત અધિકાર માત્ર પેન્શન મેળવવા સુધી મર્યાદિત છે, પરંતુ કાર્યપાલક સૂચનાઓ દ્વારા પેન્શનનું પુનરીક્ષણ કરાવવું એ મૂળભૂત અધિકાર નથી અને ઉચ્ચતર પગારધોરણો અથવા સિનિયર ગ્રેડ અથવા સિલેક્શન ગ્રેડ વગેરેનો વિચાર માત્ર કર્મચારીની અધિવર્ષિતા સમયે જ કરી શકાય, પરંતુ અધિવર્ષિતા પછી પેન્શનના પુનરીક્ષણ સમયે નહીં. એવી દલીલ કરવામાં આવે છે કે અરજદારો દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલી દલીલો સ્વીકારવામાં આવે તો ૧૯૯૫ના વર્ષમાં અથવા તેની આસપાસ નિવૃત્ત થયેલ નિવૃત્તિકર્મીઓના કિસ્સામાં સંબંધિત ઠરાવમાં કલ્પાયેલ ન હોય એવો નવો સૂત્ર રજૂ કરવાનો પરિણામ આવશે. વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે અનુભવી અને વરિષ્ઠ અધિકારીઓ દ્વારા વિગતવાર વિચારણા કર્યા પછી, પડકારાયેલ ઠરાવમાં પ્રતિબિંબિત થાય એવો કાયદેસર અને યોગ્ય નિર્ણય લેવામાં આવ્યો હતો, અને તે રાજ્ય દ્વારા અપનાવેલો નીતિગત નિર્ણય હોવાથી, ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળની પોતાની અસાધારણ અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરતાં આ અદાલતે તે નિર્ણયની તપાસ કરવી જોઈએ નહીં, કારણ કે નીતિગત મુદ્દાઓમાં માત્ર નિર્ણય લેવાની પ્રક્રિયા જ ન્યાયિક પુનર્વિલોકનના વિષયરૂપ બની શકે. વિદ્વાન એ.એ.જી. ઉપરોક્ત દલીલોને સમર્થન આપવા માટે નીચેના કેસો પર આધાર રાખશે:

(૧) ટાટા સેલ્યુલર વિ. યુનિયન ઓફ ઈન્ડિયા (એ.આઈ.આર. ૧૯૯૬ એસ.સી. ૧૧)

(૨) સંચિત બંસલ અને અન્ય વિ. જોઈન્ટ એડમિશન બોર્ડ (જે.એ.બી.) અને અન્ય (એ.આઈ.આર. ૨૦૧૨ એસ.સી. ૨૧૪)-

(૩) સ્ટેટ ઑફ કેરળ અને અન્ય વિ. કંદથ ડિસ્ટિલરીઝ (૨૦૧૩ (૬) એસ.સી.સી. ૫૭૩)

(૪) એમ/એસ. શ્રી સીતારામ શુગર કંપની લિમિટેડ અને અન્ય વિ. યુનિયન ઑફ ઇન્ડિયા અને અન્ય (એ.આઇ.આર. ૧૯૯૦ એસ.સી. ૧૨૭૭)

(૫) અમલિયાર જયેશકુમાર વિચિયાભાઈ વિ. સ્ટેટ ઑફ ગુજરાત (૨૦૦૭ લોસૂટ(ગુજ) ૨૨૨૮)

(૬) કે.એસ. કૃષ્ણસ્વામી વિ. યુનિયન ઑફ ઇન્ડિયા (૨૦૦૬ લોસૂટ (એસ.સી.) ૧૦૬૧)

૧૩. પરસ્પર વિરુદ્ધ દલીલો, લેખિત જવાબો તથા નોંધ પર રહેલા દસ્તાવેજોની વિચારણા કર્યા બાદ, આ તબક્કે, ભારતના સંવિધાનના અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળ પડી અદાલત દ્વારા અસાધારણ સત્તાઓના પ્રયોગ અંગેના સંબંધિત નિર્ણયોનો ઉલ્લેખ કરવો પ્રસ્તુત છે.

૧૩.૧ ટાટા સેલ્યુલર (ઉપરોક્ત) માં, સરકારી સંસ્થાઓ દ્વારા વપરાતી કરારાત્મક સત્તાઓ સંબંધિત ન્યાયિક સમીક્ષાની મર્યાદા અથવા વ્યાપ પર વિચાર કરતાં, સર્વોચ્ચ અદાલતે નીચે મુજબ ઠરાવ્યું હતું:

“૯૩. અદાલતની ફરજ પોતાને કાયદેસરતાના પ્રશ્ન સુધી મર્યાદિત રાખવાની છે. તેની વિચારણા આ હોવી જોઈએ; ૧. શું નિર્ણય લેતી સત્તાએ પોતાની સત્તાઓનો અતિરેક કર્યો હતો?

૨. કાયદાની ભૂલ કરી છે.

૩. કુદરતી ન્યાયના નિયમોનું ઉલ્લંઘન કર્યું.
૪. એવો નિર્ણય કર્યો, જે કોઈ ચુકિતસંગત અધિકરણોએ કર્યો ન હોત અથવા.
૫. પોતાની સત્તાઓનો દુરુપયોગ કર્યો.

૯૪. તેથી, કોઈ નિશ્ચિત નીતિ અથવા તે નીતિના અમલીકરણમાં લેવામાં આવેલ કોઈ નિશ્ચિત નિર્ણય ન્યાયસંગત છે કે નહીં તે નક્કી કરવાનું અદાલતનું કાર્ય નથી. તે માત્ર એ બાબત સાથે સંબંધિત છે કે આવા નિર્ણયો કઈ રીતથી લેવામાં આવ્યા છે. ન્યાયસંગત રીતે વર્તવાની ફરજનું પ્રમાણ દરેક કેસ પ્રમાણે બદલાતું રહેશે. સંક્ષેપમાં કહીએ તો, જે આધારો પર વહીવટી કાર્યવાહી ન્યાયિક પુનર્વિલોકન દ્વારા નિયંત્રણને આધીન બને છે, તેનું વર્ગીકરણ નીચે મુજબ કરી શકાય છે :

- (૧) ગેરકાયદેસરતા : તેનો અર્થ એ છે કે નિર્ણય લેનાર સત્તાધિકારીએ તેના નિર્ણય લેવાની સત્તાને નિયંત્રિત કરતો કાયદો યોગ્ય રીતે સમજેલો હોવો જોઈએ અને તેને અમલમાં મૂકવો જોઈએ.
- (૨) અતાર્કિકતા, એટલે કે, વેડનસબરી અયોગ્યતા.
- (૩) પ્રક્રિયાત્મક અનિયમિતતા.

૯૫. ઉપરોક્ત માત્ર વ્યાપક આધારભૂત આધાર છે, પરંતુ સમય જતાં વધુ આધાર ઉમેરવામાં આવે તે બાબતને તે નિષેધ કરતું નથી. હકીકતમાં, આર. વિ. સેક્રેટરી ઓફ સ્ટેટ ફોર ધ હોમ ડિપાર્ટમેન્ટ એક્સ પાર્ટે બ્રિન્ડ, (૧૯૯૧) ૧ એસી ૬૯૬ માં, લોર્ડ ડિપલોકે ખાસ કરીને એક વિકાસનો, એટલે કે સમપ્રમાણતાના સિદ્ધાંતને સંભવિત સ્વીકૃતિ મળવાની બાબતનો, ઉલ્લેખ કર્યો છે. આ તમામ કેસોમાં અપનાવવાનો કસોટીનો ધોરણ એવો છે કે અદાલતે 'વિચારવું જોઈએ કે કોઈ બાબતમાં એવું કંઈક ખોટું થયું છે કે નહીં, જેનું સ્વરૂપ અને પ્રમાણ એવું હોય કે જેમાં તેના હસ્તક્ષેપની આવશ્યકતા ઊભી થાય.'

૧૩.૨ સંચિત બંસલ (ઉપરોક્ત) મામલામાં, સર્વોચ્ચ અદાલત આઈઆઈટી પ્રવેશ પરીક્ષા માટેના પ્રવેશ અને તમામ વિષયોમાં સુસજ્જ ઉમેદવારોની પસંદગી

કરવાનો ઉદ્દેશ રાખીને, પરીક્ષામાં હાજર રહેલા તમામ ઉમેદવારોની સરેરાશ પ્રતિભાની સરખામણીએ તેમની પ્રતિભાને ધ્યાનમાં લઈને, કટ ઓફ ગુણ નક્કી કરવા માટે અપનાવવામાં આવેલી પ્રક્રિયા અંગે વિચારણા કરી રહી હતી. તે સંદર્ભમાં, ફરો-૧૮ નીચે મુજબ છે:

૧૮.અદાલતો નીતિમાં હસ્તક્ષેપ કરી શકતી નથી, ન તો તે ભૂલભરેલી છે તે આધાર પર અને ન તો તે કરતાં વધુ સારી, વધુ ન્યાયસંગત અથવા વધુ વિવેકપૂર્ણ વૈકલ્પિક વ્યવસ્થા ઉપલબ્ધ છે તે આધાર પર. નીતિની કાનૂનીતા, અને નીતિનું ઔચિત્ય અથવા તેની સુદૃઢતા નહીં, એ ન્યાયિક સમીક્ષાનો વિષય છે....

૧૩.૩ કંદથ ડિસ્ટિલરીઝ (સુપ્રા) માં, સર્વોચ્ચ અદાલત સમક્ષ આ પ્રશ્ન ઉપસ્થિત થયો હતો કે શું રાજ્યને પીવા યોગ્ય દારૂના વેપાર સંબંધિત તેના વિશિષ્ટ અધિકાર અથવા વિશેષાધિકારનો ત્યાગ કરવા કહેતાં રિટ જારી કરી શકાય કે નહીં અને પરિચ્છેદ-૩૦ માં આ મુજબ ઠરાવવામાં આવ્યું હતું:

“૩૦. વિધાનમંડળ જ્યારે કોઈ પ્રાધિકરણને વિવેકાધીન સત્તા પ્રદાન કરે છે, ત્યારે તેનો ઉપયોગ તે પ્રાધિકરણ દ્વારા તેના પોતાના વિવેક અનુસાર થવો આવશ્યક છે; નિર્ણય સંબંધિત પ્રાધિકરણનો હોવો જોઈએ, અદાલતનો નહીં. પ્રાધિકરણ દ્વારા તેના વિવેકાધીન અધિકારના ઉપયોગમાં લેવાયેલા નિર્ણયના ગુણદોષમાં અદાલત હસ્તક્ષેપ કરશે નહીં અથવા તેની તપાસ કરશે નહીં. અધિનિયમ હેઠળ કાર્યરત પ્રાધિકરણના વિવેકાધીન અધિકારના ઉપયોગમાં અદાલત પરમાદેશનો રિટ જારી કરીને અડચણ પેદા કરી શકતી નથી. પરમાદેશનો રિટ એવા અરજદારના હિતમાં જારી થઈ શકે છે, જે પોતામાં કાનૂની હક સ્થાપિત કરે છે, અને તે એવા પ્રાધિકરણ વિરુદ્ધ જારી થાય છે, જેને કોઈ કાનૂની ફરજ બજાવવાની હોય, પરંતુ જે તે કરવા નિષ્ફળ ગયું હોય અને/અથવા તેની ઉપેક્ષા કરી હોય; પરંતુ આવી કાનૂની ફરજ જાહેર ફરજના નિર્વહમાંથી અથવા કાયદાના પ્રવર્તનમાંથી ઉત્પન્ન થતી હોવી જોઈએ. અમે નોંધ્યું છે કે અધિનિયમની કલમ ૧૪ સાથે ૧૯૭૫ના

નિયમોની નિયમ જ વાંચતાં, તે હેઠળ સત્તાનો ઉપયોગ કરતાં કમિશનર અથવા રાજ્ય સરકાર પર માગવામાં આવેલ પરવાનો મંજૂર કરવાની કોઈ કાનૂની ફરજ નાંખવામાં આવેલ નથી. અમારી દૃષ્ટિએ, વડી અદાલત રાજ્ય સરકારને તેના વિશિષ્ટ અધિકારનો ત્યાગ કરવા માટે નિર્દેશ આપી શકતી નથી. વધુમાં વધુ, તે પરવાનાની અરજીના વિચાર માટે નિર્દેશ આપી શકે. જો વડી અદાલતને એવું લાગે કે તેના નિર્દેશ છતાં અરજીનો યોગ્ય રીતે વિચાર કરવામાં આવ્યો નથી અથવા તેને મનસ્વી રીતે નકારી કાઢવામાં આવી છે, તો આવી પરિસ્થિતિનો સામનો કરવા વડી અદાલત અશક્ત નથી; પરંતુ તેનો અર્થ એવો નથી કે વડી અદાલત કાયદાને વાંકી કરી શકે અથવા ભંગ કરી શકે. દારૂના પરવાનોની મંજૂરી આપવી એ ટેક્સી ચલાવવાનો પરવાનો, અથવા વાહન પાર્ક કરવાનો પરવાનો, અથવા કરિયાણાની કે ફળની દુકાન શરૂ કરવા માટે નગરપાલિકાનો પરવાનો જારી કરવા જેવી બાબત નથી.

પરમાદેશનો રિટ જારી કરતા પહેલાં, વડી અદાલતે પોતાના મનમાં વિધાનાત્મક યોજનાનું સ્વરૂપ, તેનો આશય અને હેતુ, વિષયવસ્તુ, જે અનિષ્ટને દૂર કરવા પ્રયત્ન કરવામાં આવ્યો હોય તે, રાજ્યનો વિશિષ્ટ અધિકાર વગેરે બાબતો ધ્યાનમાં રાખવી જોઈતી હતી અને પડકારવામાં આવેલા આદેશના રચયિતા એવા કોઈ અધિકારીની વ્યક્તિગત વિલક્ષણતાઓ અથવા તેના માત્ર કથનથી પ્રભાવિત થવું જોઈએ નહીં. કાયદાની મહિમા કાયદાને વાંકું વાળીને અથવા તેનો ભંગ કરીને નહીં, પરંતુ કાયદાને વધુ સશક્ત બનાવીને જ જાળવી રાખવાની હોય છે.”

૧૩.૪ એમ/એસ. શ્રી સીતારામ સુગર કંપની લિમિટેડ (ઉપરોક્ત) માં, સર્વોચ્ચ અદાલત આવશ્યક ચીજવસ્તુઓ અધિનિયમની કલમ ૩(૩સી) ના સંદર્ભમાં લેવી ખાંડના ભાવના નિર્ધારણના પ્રશ્ન સાથે સંકળાયેલી હતી અને પરિચ્છેદ-૫૭ અને ૫૮ માં આ મુજબ ઠરાવવામાં આવ્યું હતું:

૫૭. ન્યાયિક સમીક્ષા આર્થિક નીતિના મુદ્દાઓ સાથે સંબંધિત નથી. અદાલત વિધાનમંડળ અથવા તેના પ્રતિનિધિઓના કાર્યક્ષેત્રમાં આવતા મુદ્દાઓ બાબતે પોતાના નિર્ણયને તેમની જગ્યાએ પ્રતિસ્થાપિત કરતી નથી. અદાલત પોતાનાં અભિપ્રાયો દ્વારા "નિષ્ણાતની અનુભૂતિ" ને બદલી નાખતી નથી. જ્યારે વિધાનમંડળ પોતાની સત્તાના ક્ષેત્રમાં રહીને કાર્ય કરે છે અને પ્રતિનિધિને સત્તા સોંપે છે, ત્યારે તે પ્રતિનિધિને તથ્ય અંગે એવા નિષ્કર્ષો નોંધવાની સત્તા આપી શકે છે કે જે નિર્ણાયક ગણાય, શરતે કે આવા નિષ્કર્ષો વાજબીપણાની કસોટી પર ઊતરતા હોય. આવા તમામ કેસોમાં, ન્યાયિક તપાસ એ પ્રશ્ન સુધી મર્યાદિત રહે છે કે તથ્ય અંગેના નિષ્કર્ષો પુરાવાના આધારે વાજબી રીતે આધારિત છે કે નહીં અને આવા નિષ્કર્ષો દેશના કાયદાઓ સાથે સુસંગત છે કે નહીં. જેમ કે ગુપ્તા સુગર વર્ક્સ (એ.આઈ.આર. ૧૯૮૭ એસ.સી. ૨૩૫૧, પૃષ્ઠ ૨૩૫૨ પર) (ઉપરોક્ત) માં જગન્નાથ શેટ્ટી, જે. દ્વારા જણાવાયું છે: "અદાલત ચાર્ટર્ડ એકાઉન્ટન્ટની જેમ કાર્ય કરતી નથી કે આવકવેરા અધિકારીની જેમ પણ કાર્ય કરતી નથી. અદાલત કોઈ વ્યક્તિગત કેસ અથવા કોઈ વિશિષ્ટ સમસ્યા સાથે સંબંધિત નથી. અદાલત માત્ર એટલું જ તપાસે છે કે નક્કી કરાયેલ કિંમત કાયદા દ્વારા નિર્ધારિત પરિબળોને યોગ્ય રીતે ધ્યાનમાં રાખીને નક્કી કરવામાં આવી હતી કે નહીં. અને શું નિર્ણય પ્રક્રિયામાંથી બાહ્ય બાબતોને બહાર રાખવામાં આવી હતી કે નહીં.

૫૮. ભાવ નિર્ધારણ અદાલતોના કાર્યક્ષેત્રમાં આવતું નથી. આવા વિષયોમાં ન્યાયિક કાર્ય ત્યાં સમાપ્ત થાય છે જ્યાં સંબંધિત સત્તાધિકારીએ પહોંચેલા નિષ્કર્ષો માટે વાજબી આધાર હોવાનું જણાય. જસ્ટિસ કાર્ડોઝોએ મિસિસિપી વેલી બાર્જ લાઈન કંપની વિ. યુનાઈટેડ સ્ટેટ્સ ઓફ અમેરિકા (૧૯૩૩) ૨૯૨ યુએસ ૨૮૨-૨૯૦: ૭૮ લો એડ ૧૨૬૦, ૧૨૬૫ માં જણાવ્યું મુજબ:

"દર અનુસૂચિની રચના માટે વિશિષ્ટ પ્રમાણમાં એવી પ્રબુદ્ધ વિચારશક્તિના ઉપયોગની આવશ્યકતા રહે છે, જેનો નિર્ણય આયોગ પોતાની તાલીમ અને અનુભવના આધારે કરવા લાયક હોય છેઆ કાર્ય પોતે પોતાના હાથમાં લઈ લેવું એ

અદાલતના કાર્યક્ષેત્રમાં આવતું નથી જ્યારે વહીવટી સત્તાધિકારીએ સ્વીકારેલા નિષ્કર્ષો માટે ચુકિતસંગત આધાર પ્રાપ્ત થતો હોવાનું જણાય છે, ત્યારે ન્યાયિક કાર્ય ત્યાં પૂર્ણ થાય છે ”.

૧૩.૫ અમલિયાર જયેશકુમાર વિચિયાભાઈ (ઉપરોક્ત) મામલામાં, આ અદાલતે પરિચ્છેદ-૧૪ માં નીચેનો સિદ્ધાંત પ્રતિપાદિત કર્યો હતો:

“૧૪. આ અદાલતે ઉપરોક્ત વિગતો જાણપૂર્વક આપી છે. આવી સ્થિતિમાં, અદાલત દ્વારા ઉક્ત વિગતો આપવાની કોઈ જરૂર નથી. નીતિ એવી નિષ્ણાત સમિતિ અથવા એવા વ્યક્તિઓ દ્વારા ઘડવામાં આવે છે, જે આવા પ્રકારની નીતિ ઘડવા માટે સક્ષમ અને નિષ્ણાત હોય. અદાલતે માત્ર એટલું જ વિચારવાનું હોય છે કે ઘડવામાં આવેલી નીતિ મનસ્વી, ચંચળ સ્વભાવની અથવા કાનૂની અધિકારોનું ઉદ્ધંધન કરતી છે કે કેમ, અથવા વ્યક્તિઓ વચ્ચે કોઈ ભેદભાવ ઊભો કરે છે કે કેમ, અને ત્યારબાદ જ અદાલત આવી અરજીઓનો સ્વીકાર કરી શકે છે.

૧૩.૬ કે.એસ. કૃષ્ણસ્વામી (ઉપરોક્ત) મામલામાં પણ, રાજ્યની નીતિસંબંધિત બાબતોમાં, અપવાદરૂપ કેસ સ્થાપિત ન થાય ત્યાં સુધી, હસ્તક્ષેપ કરી શકાય નહીં એવો સિદ્ધાંત પુનરોચ્ચારિત કરવામાં આવ્યો હતો.

૧૩.૭ ઉપરોક્ત સત્તાધિક નિર્ણયો ની શ્રેણીમાંથી જે નિષ્કર્ષ કાઢી શકાય તે એ છે કે નીતિગત બાબતો, જે અન્યથા બંધારણીય માળખા સાથે વિરુદ્ધ નથી અથવા ગેરકાયદેસર, મનસ્વી, ભેદભાવપૂર્ણ અથવા તે સમાન સ્વરૂપની નથી, તેમાં હસ્તક્ષેપ કરી શકાય નહીં. હસ્તક્ષેપ માટે અવકાશ છે કે નહીં તે નિર્ધારિત કરવા માટે અદાલત આવી બાબતોમાં નિર્ણય લેવાની પ્રક્રિયાનું પરીક્ષણ કરશે. ઉપરોક્ત સિદ્ધાંતોને ધ્યાનમાં રાખીને, પ્રશ્નાધીન ઠરાવમાં સમાયેલ નીતિ બંધારણીય જોગવાઈઓના પ્રકાશમાં ટકી શકે તેવી છે કે નહીં તે તપાસવાની જરૂર છે.

૧૩.૮ આ બાબત વિવાદાસ્પદ રહી શકતી નથી કે સિનિયર સ્કેલ, પસંદગી ગ્રેડ, સુપર-ટાઈમ સ્કેલ વગેરેનો હેતુ તેમની સેવા કારકિર્દીમાં પૂરતા બઢતીના અવસરોના અભાવમાં માનવ સંસાધનને પ્રોત્સાહિત કરવાનો છે. એકવાર આવા

લાભો મંજૂર થઈ જાય પછી, તે સંબંધિત કર્મચારીના વેતન પેકેજનો ભાગ બની જાય છે, અને તે મુજબ આવા વેતન મેળવવાનો મૂળભૂત હક તેને પ્રાપ્ય બને છે. નિવૃત્તિની પરિસ્થિતિમાં, કર્મચારી આવી અતિનિવૃત્તિની તારીખે તેને ઉપાર્જિત થયેલા સેવા શરતોના હકો પોતાના સાથે લઈને જાય છે. તેથી, આવા ઉપાર્જિત હકોને લગતી નિયોક્તા દ્વારા પછીથી કરવામાં આવતી બધી કાર્યવાહી બંધારણીય જોગવાઈઓને અનુરૂપ હોવી જ જોઈએ અથવા તે જોગવાઈઓનું પાલન કરતી હોવી જોઈએ. કર્મચારીના સ્થાપિત હકોના અપહરણમાં પરિણામ આપતી કોઈપણ કાર્યવાહી ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૧૪, ૧૬ અથવા ૩૦૦એ હેઠળ માન્ય રાખી શકાતી નથી. ઉપરોક્ત સિદ્ધાંતના પ્રકાશમાં, હાલની અરજીઓના તથ્યોની તપાસ કરવી આવશ્યક છે.

૧૩.૮ અરજદારોને, તેમની નિવૃત્તિની તારીખથી, જે તે કિસ્સામાં પેન્શન/કુટુંબ પેન્શન ચૂકવવામાં આવતું રહ્યું છે અને જ્યારે જ્યારે અરજદારો જે પદ પરથી અધીવચસ્ક નિવૃત્ત થયા હતા તે પદના પગારધોરણોમાં સુધારો કરવામાં આવ્યો, ત્યારે ત્યારે પેન્શનમાં પણ તે મુજબ અનુરૂપ સુધારો કરવામાં આવ્યો. એ બાબતે કોઈ વિવાદ નથી કે પમા પગાર પંચની ભલામણના અનુસંધાને અરજદારોની પેન્શન/કુટુંબ પેન્શનમાં સુધારો કરવામાં આવ્યો હતો. જોકે, તા. ૧૩.૦૪.૨૦૦૮ ના ઠરાવના બળે વધુ સુધારો કરવાની બાબતમાં વિવાદ ઊભો થયો. ઉપર ઉદ્ધૃત કરાયેલા ઉક્ત ઠરાવના ખંડ ૮.૨ ના છેલ્લા વાક્યમાં જ વિવાદ રહેલો છે. ઠરાવનો તાત્પર્ય સમજવા માટે, આ તબક્કે તેની સંબંધિત જોગવાઈનો ઉદ્દેશ કરવો આવશ્યક છે. ઠરાવની સામગ્રી મુજબ, તે ગુજરાત સિવિલ સર્વિસિસ (પેન્શન) નિયમો, ૨૦૦૨ હેઠળ, સમયાંતરે કરવામાં આવેલા સુધારાઓ સાથે, તા. ૦૧.૦૧.૨૦૦૬ ના રોજ પેન્શન/કુટુંબ પેન્શન પ્રાપ્ત કરતા પેન્શનરો/કુટુંબ પેન્શનરો પર લાગુ પડે છે. વર્તમાન પેન્શનરો એવા છે કે જેઓ તા. ૩૧.૧૨.૨૦૦૫ ના રોજ પેન્શન પ્રાપ્ત કરતા હતા અને તા. ૩૧.૧૨.૨૦૦૫ ના રોજના સરકારી કર્મચારીની નિવૃત્તિ/મૃત્યુના પરિણામે તા. ૦૧.૦૧.૨૦૦૬ થી આવી પેન્શન મેળવવા હકદાર છે. વર્તમાન પેન્શન (કમ્યુટ કરાયેલા હિસ્સા સહિત) એ તા. ૩૧.૧૨.૨૦૦૫ ના રોજ બાકી થતી રકમ છે અને તેમાં એવી પેન્શનનો સમાવેશ થાય છે, જે તા. ૩૧.૧૨.૨૦૦૫ ના રોજના સરકારી

કર્મચારીની નિવૃત્તિ/મૃત્યુના પરિણામે તા. ૦૧.૦૧.૨૦૦૬ થી બાકી થતી થઈ હોય.

૧૩.૧૦ તારીખ ૧૩.૦૪.૨૦૦૯ ના ઠરાવની કલમ ૩.૧, ૦૧.૦૧.૨૦૦૬ થી અમલમાં આવતી સંકલિત પેન્શન/કુટુંબ પેન્શન નિર્ધારિત કરવા માટેનો એક સૂત્ર વિચારમાં લે છે. સુવિધા માટે, ઉક્ત કલમ નીચે મુજબ ઉદ્ઘટ કરવામાં આવે છે: “૩.૧ હાલના ૨૦૦૬ પૂર્વના પેન્શનરો/કુટુંબ પેન્શનરોની પેન્શન/કુટુંબ પેન્શન ૧.૧.૨૦૦૬ થી અમલમાં આવે તે રીતે નીચે મુજબની રકમો ઉમેરીને સંકલિત કરવામાં આવશે:—

૧. હાલની પેન્શન/કુટુંબ પેન્શન.

૨. જ્યાં લાગુ પડતું હોય ત્યાં મોંઘવારી પેન્શન

૩. અસ્થાયી વધારો (મોંઘવારી રાહત) એ.આઈ.સી.પી.આઈ. મુજબ. સરેરાશ સૂચકાંક ૫૩૬ (આધાર વર્ષ ૧૯૮૨=૧૦૦) દર્શાવતા, અર્થાત્ મૂળ પેન્શન/મૂળ કૌટુંબિક પેન્શન ઉપરાંત મંજૂરપાત્ર મોંઘવારી પેન્શન પર ૨૪% ના દરે, જે નાણાં વિભાગ, સરકારના ઠરાવ ક્રમાંક એચ.જી.વી./૨૦૦૫/૨૧૭૪/પી તારીખ ૧૫મી મે ૨૦૦૬ મુજબ મંજૂરપાત્ર છે.

૪. વર્તમાન પેન્શન/કુટુંબ પેન્શનના ૪૦% દરે ફિટમેન્ટ વેઈટેજ. જ્યાં ઉપરોક્ત (૧) માં વર્તમાન પેન્શનમાં ૧.૪.૨૦૦૪થી ૫૦% મોંઘવારી રાહતના વિલીનીકરણનો પ્રભાવ સમાવેશ પામે છે, ત્યાં ફિટમેન્ટ વેઈટેજના હેતુ માટે પેન્શનમાંથી વિલીનીકૃત ૫૦% મોંઘવારી પગાર/મોંઘવારી રાહતને બાદ કર્યા પછી વર્તમાન પેન્શનની પુનઃગણતરી કરવામાં આવશે.

જે રકમ આ રીતે નિર્ધારિત થશે તેને ૧.૧.૨૦૦૬થી સંયુક્ત પેન્શન/કુટુંબ પેન્શન તરીકે માનવામાં આવશે.”

૧૩.૧૧ આ પ્રમાણે, સ્પષ્ટ થાય છે કે કલમ ૩.૧માં ઉલ્લેખિત વિવિધ ઘટકોનો કુલ ૦૧.૦૧.૨૦૦૬થી સંયુક્ત પેન્શન/કુટુંબ પેન્શન ગણાશે. તેથી, કલમ ૮.૨ના અભાવે, આ રકમ સુધારેલ પેન્શન ગણાત. કલમ ૮.૨માં ભારપૂર્વક જણાવવામાં આવ્યું છે કે સુધારેલ પેન્શન કોઈ પણ સંજોગોમાં તે વેતન બેન્ડમાંના લઘુત્તમ વેતનના ૫૦% તથા અરજદારો જે પૂર્વ-સુધારિત વેતનધોરણમાંથી નિવૃત્ત થયા છે તે અનુરૂપ ગ્રેડ પે કરતાં ઓછું ન હોવું જોઈએ. ઉક્ત ૫૦% લઘુત્તમ વેતન તથા ગ્રેડ પે નિર્ધારિત કરવા માટે, વેતનના સુધારેલ ધોરણોને અવગણીને, વેતન બેન્ડમાંના લઘુત્તમ વેતન સાથે પૂર્વ-સુધારિત વેતનધોરણોને અનુરૂપ ગ્રેડ પેને ધ્યાનમાં લેવાનું કલમ ૮.૨માં અવલોકિત છે. અત્રે સુધી ચર્ચાયેલ કલમ ૮.૨નો સાદો અર્થ એવો થાય છે કે કલમ ૩.૧માં દર્શાવ્યા મુજબ સંયુક્ત પેન્શન/કુટુંબ પેન્શન નક્કી કર્યા પછી, કલમ ૮.૨માં દર્શાવ્યા મુજબની લઘુત્તમ મર્યાદા લાગુ કરવી જરૂરી છે. પેન્શનરો જે પૂર્વ-સુધારિત વેતનધોરણોમાંથી નિવૃત્ત થયા છે તે અનુરૂપ વેતન બેન્ડમાંના લઘુત્તમ વેતન તથા ગ્રેડ પેના નિર્ધારિત ટકાવારીની મર્યાદા, તા. ૧૩.૦૪.૨૦૦૮ના ઠરાવના અમલીકરણ સમયે પ્રતિવાદીઓની નિર્ણયપ્રક્રિયાનું સર્વાધિક મહત્વનું અને નિર્ણાયક પાસું છે. આ કલમ પ્રતિવાદીઓને ઉક્ત જોગવાઈમાં ફેરફાર કરવાની તથા પેન્શનરો જે પૂર્વ-સુધારિત વેતનધોરણોમાંથી નિવૃત્ત થયા હતા તે અનુરૂપ વેતન બેન્ડમાંના લઘુત્તમ વેતન તથા ગ્રેડ પે સિવાય અન્ય કંઈક અપનાવવાની કોઈ છૂટછાટ આપતી નથી. આ પ્રમાણે, નિર્ધારિત ટકાવારીનું ઉક્ત લઘુત્તમ અનિવાર્ય રીતે તે પૂર્વ-સુધારિત વેતનધોરણોને અનુરૂપ હોવું જોઈએ જ, જેમાંથી પેન્શનરો નિવૃત્ત થયા હતા. ભાર પૂર્વ-સુધારિત વેતનધોરણો પર છે, પદ પર નથી. ઠરાવની પ્રસ્તાવનાથી જણાય છે કે તેમાં દર્શાવ્યા મુજબ વિવિધ પાસાંઓ પર વિચારણા કર્યા બાદ રાજ્ય સરકારે એવો નિર્ણય લીધો છે. તેથી, કલમ ૮.૨નું અંતિમ વાક્ય, જે નીચે મુજબ છે: “૨૦૦૬ પૂર્વના દરેક વેતનધોરણને અનુરૂપ લઘુત્તમ પેન્શન/કુટુંબ પેન્શન દર્શાવતું નિવેદન અનુબંધક-૩ સાથે જોડાયેલ છે.” તેને જો પ્રતિવાદીઓ દ્વારા દલીલ કરવામાં આવી છે તે રીતે વાંચવામાં આવે, તો તે અસંગતતા પેદા કરશે, કારણ કે તા. ૧૩.૦૪.૨૦૦૮ના સમગ્ર ઠરાવનો આશય નિષ્ફળ થઈ જશે અને પેન્શનરો જે પૂર્વ-સુધારિત વેતનધોરણોમાંથી નિવૃત્ત થયા હતા તે અનુરૂપ વેતન બેન્ડ તથા ગ્રેડ પેના નિર્ધારિત દરની મર્યાદા સાથે પેન્શન ચુકવવાનો હેતુ સંપૂર્ણપણે નષ્ટ

થઈ જશે. ઠરાવની કલમ ૯.૨ના અંતિમ વાક્યમાં એવો આશય જણાતો નથી. યોગ્ય રીતે એવી દલીલ કરવામાં આવી છે કે ઉક્ત વાક્ય માત્ર ચૂકવણીઓ સત્તાને તા. ૦૧.૧૧.૨૦૦૦ના ઠરાવમાં અવલોકિત પ્રક્રિયા અપનાવવાનો અધિકાર આપે છે. રાજ્યએ અહીં વિગતવાર ચર્ચાયેલ સિદ્ધાંતોના આધારે પેન્શન સુધારવાનો નિર્ણય લીધા પછી, આ દલીલ સ્વીકારવી મુશ્કેલ છે કે તે બધું જ ચૂકવણીઓ સત્તાઓ પર છોડી દેશે, જેમને તા. ૧૩.૦૪.૨૦૦૯ના ઠરાવમાં લેવાયેલા મુખ્ય નિર્ણયનું પુનર્વિલોકન કરવાનો અધિકાર નથી. કલમ ૩.૧ અને કલમ ૯.૨માં દર્શાવ્યા મુજબ પેન્શન મેળવવાનો મૂળભૂત હક તો તા. ૧૩.૦૪.૨૦૦૯ના ઠરાવમાં જ પૂર્વથી નિર્ધારિત કરી દેવામાં આવ્યો છે.

૧૩.૧૨ શબ્દ ‘પ્રક્રિયા’ ની નોંધ પર રજૂ કરવામાં આવેલ કોઈપણ ઠરાવમાં વ્યાખ્યા આપવામાં આવી નથી, અને તેથી, અરજદાર પક્ષના વિદ્વાન વકીલે જેના પર આધાર રાખ્યો છે તે મુજબ બ્લેક્સ લો ડિક્શનરીમાં સમાવાયેલ તેની વ્યાખ્યા પર આધાર રાખવો યોગ્ય થશે. આ અદાલતે બ્લેક્સ લો ડિક્શનરી, ૬મી આવૃત્તિમાંથી ‘પ્રક્રિયાત્મક કાયદો’ અને ‘પ્રક્રિયા’ ની વ્યાખ્યા પહેલેથી જ પરિચ્છેદ-૧૭માં ઉદ્ઘૃત કરી છે.

૧૩.૧૩ ઉપરોક્ત વ્યાખ્યાથી એટલું તો સ્પષ્ટ કરતાં પણ વધુ સ્પષ્ટ થાય છે કે, કલ્પિત અધિકાર પર ભાર મૂકવાની અથવા અધિકાર માટે ઉપચાર મેળવવાની પદ્ધતિ, અથવા નાગરિક અથવા ફોજદારી કાર્યવાહી સંબંધિત પ્રક્રિયાત્મક પાસાઓ ચલાવવા માટેની ચાંત્રિક વ્યવસ્થા, એટલે કે જે કાર્યવાહી-રીતિ દ્વારા કાનૂની અધિકારનો અમલ કરાવવામાં આવે છે, તે તેવા તાત્વિક કાયદાથી ભિન્ન છે જે અધિકાર આપે છે અથવા તેની વ્યાખ્યા કરે છે; જે ઉત્પાદનથી ભિન્ન એવી ચાંત્રિક વ્યવસ્થા છે; જે અનુક્રમે અધિકારો અને જવાબદારીઓના ઉપભોગ અથવા લાદણી માટેના પગલાંઓ અથવા કાર્યવાહીનું નિયમન કરે છે, તે પ્રક્રિયા છે; અને જે કાયદો કોઈ તાત્વિક અધિકાર અથવા જવાબદારી પ્રદાન કરે છે, તે પ્રક્રિયાત્મક કાયદાથી ભિન્ન એવો તાત્વિક કાયદો છે.

૧૩.૧૪ તેથી, વર્તમાન મામલામાં, પેન્શનરોને તેઓ જે પૂર્વ-સુધારિત વેતનશ્રેણીઓમાંથી નિવૃત્ત થયા હતા તે અનુરૂપ પે-બેન્ડમાંના વેતન તથા ગ્રેડ-પેના નિર્ધારિત ટકાના લઘુત્તમ દરે સુધારેલ પેન્શન મેળવવાનો મૂળભૂત હક

પ્રદાન કર્યા પછી, તા. ૦૧.૧૧.૨૦૦૦ના ઠરાવમાં કલ્પિત એવા તે હકના અમલીકરણ માટેની પ્રક્રિયાનો આશરો લેવો જરૂરી બને છે અને તેથી ઠરાવના ફક્કરા-૯.૨નું અંતિમ વાક્ય વિતરણ અધિકારીને તા. ૧૩.૦૪.૨૦૦૯ના ઠરાવમાં સમાવવામાં આવેલા મૂળભૂત હકને સર્વથા અવગણવાની કોઈ મૂળભૂત સત્તા પ્રદાન કરતું નથી.

૧૩.૧૫ જોકે, તારીખ ૨૬.૦૨.૨૦૧૪નો એક અન્ય ઠરાવ, જે દ્વારા તારીખ ૧૩.૦૪.૨૦૦૯ના ઠરાવના અનુસૂચિ-૩માં વિવિધ વિશ્વવિદ્યાલયો, મહાવિદ્યાલયો અને કૃષિ વિશ્વવિદ્યાલયો તેમજ તકનીકી મહાવિદ્યાલયોના શિક્ષકોના વેતનધોરણો દાખલ કરવામાં આવ્યા હોવાનું દર્શાવવામાં આવ્યું હતું, તેમાં નીચે મુજબની શરત ઉમેરવામાં આવી હતી: “તા. ૧૩-૪-૨૦૦૯ના સરકારના ઠરાવના પેરા ૯.૨માં ઉલ્લેખ કરવામાં આવેલ મુજબ, તા. ૧-૧૧-૨૦૦૦ના સરકારના ઠરાવના પેરા ૩ની જોગવાઈઓ, અર્થાત છેલ્લે ધારિત પદનું વેતનધોરણ અને તેના અનુરૂપ વેતનધોરણ, માત્ર ધ્યાનમાં લેવામાં આવશે; સિનિયર સ્કેલ, સિલેક્શન સ્કેલ અથવા ઉચ્ચતર વેતનધોરણ ધ્યાનમાં લેવામાં આવશે નહીં. ઉપરોક્ત તા. ૧૩-૪-૨૦૦૯ના સરકારના ઠરાવની અન્ય શરતો યથાવત રહેશે.”

૧૩.૧૬ ઉપર દર્શાવ્યા મુજબ, તા. ૧૩.૦૪.૨૦૦૯ નો ઠરાવ, વિગતવાર ચર્ચા મુજબ, પેન્શનમાં સુધારો કરવાની સૂત્રચયના દર્શાવે છે. વર્ષ ૨૦૦૯ના ઠરાવના પરિશિષ્ટ-૩ માં પગારધોરણોની કેટલીક શ્રેણીઓ ઉમેરવાના બહાને, તા. ૨૬.૦૨.૨૦૧૪ ના ઠરાવમાં એવી જોગવાઈ દાખલ કરવામાં આવી છે, જે તા. ૧૩.૦૪.૨૦૦૯ ના ઠરાવમાં સમાવિષ્ટ યોજનાથી સીધી વિરુદ્ધ છે. ઉપર દર્શાવ્યા મુજબ, તા. ૧૩.૦૪.૨૦૦૯ નો ઠરાવ ઉપરોક્ત મર્યાદા નક્કી કરવા માટે પૂર્વ-સુધારેલ પગારધોરણો પર ભાર મૂકે છે, જ્યારે આ ઠરાવ છેલ્લા ધારિત પદ પર ભાર મૂકે છે. આવી જોગવાઈ તા. ૧૩.૦૪.૨૦૦૯ ના ઠરાવ મુજબ સુધારેલ પેન્શનના હક્કનું ઉલ્લંઘન કરે છે. તે મનસ્વી પણ છે, કારણ કે તે તા. ૧૩.૦૪.૨૦૦૯ ના ઠરાવમાં સમાવિષ્ટ નીતિને અવગણે છે. તા. ૨૬.૦૨.૨૦૧૪ નો ઠરાવ, સિનિયર સ્કેલ, સિલેક્શન ગ્રેડ અથવા ઉચ્ચતર પગારધોરણો ધ્યાનમાં લેવામાં આવશે નહીં તેવી જોગવાઈ કરીને, તા. ૧૩.૦૪.૨૦૦૯ ના ઠરાવના

આશયને સંકુચિત કરે છે. તેથી, તા. ૨૬.૦૨.૨૦૧૪ ના ઠરાવમાં આવેલ આક્ષેપાર્થ લખાણ, તેવા લખાણ સાથે સહઅસ્તિત્વમાં રહી શકતું નથી, જે તે પૂર્વ-સુધારેલ પગારધોરણોને અનુરૂપ પે-બેન્ડમાંના લઘુત્તમ પગાર તથા ગ્રેડ પેના નિર્ધારિત ટકાવારીય મર્યાદા પર ભાર મૂકે છે, જ્યાંથી પેન્શનરો નિવૃત્ત થયા છે. આ અદાલતના મતે, તેથી, તા. ૨૬.૦૨.૨૦૧૪ ના ઠરાવનો તે આક્ષેપાર્થ ભાગ, જેનો આશય તા. ૧૩.૦૪.૨૦૦૮ ના ઠરાવ દ્વારા પેન્શનરોને ઉપલબ્ધ કરાયેલા લાભોથી તેમને વંચિત કરવાનો છે, તેને રદ કરવામાં આવવો જરૂરી છે.

૧૩.૧૭ આથી એવો પ્રશ્ન ઊભો થાય છે કે વર્તમાન અરજદારનું પેન્શન કયા વેતનધોરણના આધાર પર સુધારવાનું છે. આ બાબત વિવાદાસ્પદ નથી કે અરજદારોએ આશરે ૧૯૯૫માં પસંદગી ગ્રેડમાં નિવૃત્તિ લીધી હતી, જે પમા વેતન આયોગ દ્વારા રૂ.૧૨,૦૦૦-૪૨૦-૧૮,૩૦૦ સુધી સુધારવામાં આવ્યો હતો. કમા વેતન આયોગે વ્યાખ્યાતા (પસંદગી ગ્રેડ) (રીડર સહિત) ના પદ સામે બે વેતનધોરણોની ભલામણ કરી હતી, અર્થાત રૂ.૧૫,૬૦૦-૩૯૧૦૦ ગ્રેડ રૂ.૮,૦૦૦/- સાથે અને રૂ.૩૭,૪૦૦-૬૭,૦૦૦ ગ્રેડ પે રૂ.૮,૦૦૦/- સાથે, અને ત્યારબાદ આવા વેતનધોરણ ધરાવનારને અનુક્રમે સહાયક પ્રોફેસર અને સહપ્રાધ્યાપક તરીકે નિર્દિષ્ટ કરવાના હતા. રૂ.૧૫,૬૦૦-૩૯૧૦૦ નું વેતનધોરણ ગ્રેડ પે રૂ.૮,૦૦૦/- સાથે હાલ કાર્યરત એવા હોદ્દેદારોને રીડર અને વ્યાખ્યાતા તરીકે ઉપલબ્ધ કરાવવામાં આવ્યું છે, જેઓ પૂર્વ-સુધારિત પસંદગી ગ્રેડમાં હતા પરંતુ ૦૧.૦૧.૨૦૦૬ની સ્થિતિએ દર્શાવેલ વેતનધોરણમાં ત્રણ વર્ષ પૂર્ણ કર્યા ન હતા; જ્યારે અન્ય વેતનધોરણ હાલ કાર્યરત એવા રીડર અને વ્યાખ્યાતાઓને ઉપલબ્ધ કરાવવામાં આવ્યા છે, જેઓ પૂર્વ-સુધારિત પસંદગી ગ્રેડમાં હતા પરંતુ પૂર્વ-સુધારિત વેતનધોરણમાં સેવાકાળના ત્રણ વર્ષ પૂર્ણ કર્યા ન હતા. ઉપરોક્ત પાસાઓ તા.૦૪.૧૨.૨૦૦૮ના ઠરાવની અનુસૂચિ-એ માંથી સ્પષ્ટ થાય છે. તા.૨૬.૦૨.૨૦૧૪ના ઠરાવ દ્વારા પરિશિષ્ટ-૪ના માધ્યમથી વિવિધ કેડરના વેતનધોરણો દાખલ કરવામાં આવ્યા, જે તા.૧૩.૦૪.૨૦૦૮ના ઠરાવના અનુસંધાનમાં વિચારણા માટે નિર્ધારિત છે. સુલભ મૂલવણી માટે, ઉપર મુજબ દાખલ કરવામાં આવેલ વેતનધોરણો દર્શાવતું કોષ્ટક નીચે ઉદ્ઘૃત કરવામાં આવે છે:

ક્રમ સંખ્યા	પમો સી.પી.સી . પગાર ધોરણ	વેતન/ બેન્ડ/ પગારધોર ણનું નામ	સંબંધિત ફક્કા સીઓસી વેતન બેન્ડો/ધ ોરણો	સંબંધિત શૈક્ષણિક ગ્રેડ વેતન	પેન્શન = પીબી + એજુઓ/ સ્કેલ ના લઘુત્તમના કુલનો ૫૦%	કુટુંબ પેન્શન = પી.બી. + એ.જી.પી. /પગારધો રણના લઘુત્તમના કુલ સરવાળા ના ૩૦%
૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭
૧	૮૦૦૦- ૧૩૫૦૦	પીબી-૩	૧૫૬૦૦ - ૩૯૧૦૦	૬૦૦૦	૧૦૮૦૦	૬૪૮૦
૨	૧૦૦૦૦ - ૧૫૨૦૦	પીબી-૩	૧૫૬૦૦ - ૩૯૧૦૦	૭૦૦૦	૧૧૩૦૦	૬૭૮૦
૩	૧૨૦૦૦ - ૧૮૩૦૦	પીબી-૩	૧૫૬૦૦ - ૩૯૧૦૦	૮૦૦૦	૧૧૮૦૦	૭૦૮૦
૪	૧૬૪૦૦ - ૨૨૪૦૦	પીબી-૪	૩૭૪૦૦ - ૬૭૦૦૦	૧૦૦૦૦	૨૩૭૦૦	૧૪૨૦૦

૧૩.૧૮ ઉપર ઉલ્લેખિત કોષ્ટકનું સાદું અવલોકન કરવાથી જણાય છે કે રૂ.૧૫,૬૦૦-૩૯૧૦૦ ના પગાર બેન્ડ-૩ સાથે રૂ.૮,૦૦૦/- ના ગ્રેડ પેનો લાભ પૂર્વ-સુધારિત પસંદગી ગ્રેડ રૂ.૧૨,૦૦૦-૧૮,૩૦૦ ધરાવતા વ્યાખ્યાતાઓ તેમજ રીડર્સને આપવામાં આવ્યો છે અને પેન્શન/કુટુંબ પેન્શન બાબતે, પમા પગાર પંચના અહેવાલમાં કલ્પિત સૂત્ર અનુસાર તેઓ અનુક્રમે રૂ.૧૧,૮૦૦/- તથા રૂ.૭,૦૮૦/- ના હકદાર બનતા હોય છે. યાદ રાખવું યોગ્ય છે કે કમા પગાર પંચે પૂર્વ-સુધારિત પગારધોરણ રૂ.૧૨,૦૦૦-૪૨૦-૧૮,૩૦૦ સામે બે પગારધોરણોની ભલામણ કરી હતી અને રાજ્યએ તે સ્વીકારી હતી. આ બંને પગારધોરણો ૩૧.૧૨.૨૦૦૫ ના રોજ સેવામાં રહેલા પસંદગી

ગ્રેડના વ્યાખ્યાતાઓ માટે નિર્ધારિત છે. જવાબી સોગંદનામામાં પ્રતિવાદીઓએ સ્પષ્ટ કર્યું છે કે અરજદારોની પેન્શનના પુનઃનિર્ધારણ માટે રૂ.૧૫,૬૦૦-૩૯૧૦૦ સાથે રૂ.૬,૦૦૦/- ના ગ્રેડ પે ધરાવતું પગારધોરણ ધ્યાનમાં લેવામાં આવ્યું હતું. આ અદાલત, આ ચુકાદામાં વિગતવાર થયેલી ચર્ચાના પ્રકાશમાં, રૂ.૬,૦૦૦/- નો લઘુત્તમ ગ્રેડ પે ધ્યાનમાં લેવાઈ શક્યો હોત કે કેમ તે પ્રશ્ન તરફ યોગ્ય તબક્કે પુનઃ વળી શકે છે.

૧૩.૧૯ આ તબક્કે જે બાબત જોવાની આવશ્યક છે તે એ છે કે ડહા પગાર પંચ દ્વારા ભલામણ કરાયેલ યોગ્ય પગારધોરણ અરજદારોની સુધારેલ પેન્શન નક્કી કરવા માટે વિચારણામાં લેવામાં આવ્યું હતું કે નહીં. એ બાબત વિવાદાસ્પદ બની શકે તેમ નથી કે અરજદારો વર્ષ ૧૯૯૫ દરમિયાન ક્યાંક નિવૃત્ત થયેલા હોવાથી તેઓ ૦૧.૦૧.૨૦૦૬ના રોજ, એટલે કે ઉપરોક્ત પગારધોરણો જે તારીખથી તે દિવસે ફરજ પર રહેલા કર્મચારીઓને લાગુ પડે છે, તે દિવસે સેવામાં નહોતા. નોંધપાત્ર રીતે, અગાઉ અરજદારો પાસે રહેલું પસંદગી ગ્રેડ હવે બે પસંદગી ગ્રેડમાં વિભાજિત કરવામાં આવ્યું છે; જેમાંથી એક તે વર્તમાન કર્મચારીઓને લાગુ પડશે જેઓએ ૦૧.૦૧.૨૦૦૬ના રોજ રૂપિયા ૧૨,૦૦૦-૪૨૦-૧૮,૩૦૦ના પૂર્વ-સુધારેલ પગારધોરણમાં ત્રણ વર્ષની સેવા પૂર્ણ કરી નથી; અને બીજું તેઓને લાગુ પડશે જેઓએ ઉક્ત સેવા પૂર્ણ કરી છે. હકીકત એ જ રહે છે કે દરેક પગારધોરણ તે કર્મચારીઓને લાગુ પડે છે જેઓ ૩૧.૧૨.૨૦૦૫ના રોજ પસંદગી ગ્રેડમાં હતા. કારણ કે અરજદારો ૦૧.૦૧.૨૦૦૬ના રોજ સેવામાં નહોતા, તેથી સુધારેલ પગારધોરણમાં તેમની ત્રણ વર્ષની સેવા પૂર્ણ થયેલી હતી કે નહોતી તે પ્રશ્ન જ ઊભો થતો નથી. એવું જણાય છે કે અરજદારો રૂપિયા ૩૭,૪૦૦-૬૭,૦૦૦ના પગારધોરણ સાથે રૂપિયા ૯,૦૦૦/-ના ગ્રેડ માટે એ ભૂલભરેલી ધારણા અથવા અનુમાનના આધારે આગ્રહ રાખી રહ્યા છે કે તેઓ હજી પણ સેવામાં છે. નિર્વિવાદ રીતે, અરજદારોને તેમની વ્યવિવૃત્તિ સમયે ૨૦૦૨ના પેન્શન નિયમો અનુસાર તમામ લાભો આપવામાં આવ્યા હતા, જેમાં તે સમયે તેઓ ધારણ કરતા પસંદગી ગ્રેડના આધારે ગણવામાં આવેલી પેન્શન પણ સમાવેશ થાય છે. માત્ર એટલા માટે કે ઉપર દર્શાવ્યા મુજબ આવું પસંદગી ગ્રેડ હાલના રીડર્સ અને વ્યાખ્યાતાઓના હિતમાં બે ધોરણોમાં વિભાજિત કરવામાં આવ્યું છે, તેથી અરજદારો દ્વારા ઉપરોક્ત આધાર પર દાવો કરવો અયોગ્ય છે. આવી

પરિસ્થિતિમાં અસમાનને સમાન ગણવાનો કોઈ પ્રશ્ન ઊભો થતો નથી, કારણ કે પમા પગાર પંચની ભલામણોના અમલીકરણની તારીખે સેવામાં રહેલા લોકો પેન્શનરો કરતાં ભિન્ન વર્ગ રહે છે. સેવામાં રહેલા કર્મચારીઓની સેવાની શરતો પેન્શનરો કરતાં હંમેશા અલગ રીતે સુધારી શકાય છે. તેથી, માત્ર એટલા માટે કે વર્તમાન પદધારકોની સેવાની શરતો તેમના લાભાર્થે બદલવામાં આવી છે, પેન્શનરો તે જ બાબત પર આગ્રહ રાખી શકતા નથી.

૧૩.૨૦ તારીખ ૧૩.૦૪.૨૦૦૯ ના ઠરાવની કલમ ૩.૧ ની લાગુ પડતાશ અંગે કોઈ વિવાદ નથી. તેથી, ઉક્ત કલમમાં કલ્પાયેલ મુજબની સુધારેલ પેન્શન યોગ્ય રીતે એકીકૃત કરવામાં આવી છે અને પ્રશ્ન માત્ર એટલો જ છે કે તારીખ ૧૩.૦૪.૨૦૦૯ ના ઠરાવની કલમ ૯.૨ માં જોગવાઈ મુજબની લઘુત્તમ મર્યાદાની લાગુ પડતાશનો છે. વિશદ રીતે ચર્ચા કરવામાં આવી છે તેમ, જે પૂર્વ-સુધારેલ પગારધોરણોમાંથી પેન્શનધારકો નિવૃત્ત થયા હતા તે પૂર્વ-સુધારેલ પગારધોરણોને અનુરૂપ પગાર બેન્ડમાંના લઘુત્તમ પગાર તથા ગ્રેડ પેના નિશ્ચિત ટકાવારનો માપદંડ, પગારના પૂર્વ-સુધારેલ પગારધોરણોની પરવા કર્યા વિના, તારીખ ૧૩.૦૪.૨૦૦૯ ના ઠરાવ દ્વારા પેન્શનના પુનરીક્ષણ માટે ક્ષેત્રને શાસિત કરે છે. વર્તમાન મામલામાં, રૂપિયા ૧૨,૩૭૫-૧૬૫૦૦ ના પૂર્વ-સુધારેલ પગારધોરણોને અનુરૂપ રૂપિયા ૧૫,૬૦૦-૩૯,૧૦૦ ના પગારધોરણને ધ્યાનમાં લેવામાં આવ્યું હોવા છતાં, રૂપિયા ૬,૦૦૦/- નો ગ્રેડ પે યોગ્ય રીતે લાગુ કરવામાં આવ્યો નથી. આવા કિસ્સાઓમાં, તારીખ ૦૪.૧૨.૨૦૦૯ ના ઠરાવના અનુસૂચિ-એમાં દર્શાવ્યા મુજબ લાગુ પડતો ગ્રેડ પે રૂપિયા ૮,૦૦૦/- છે, રૂપિયા ૬,૦૦૦/- નથી. તેથી, તે હદ સુધી અરજદારો સફળ થવા હકદાર છે અને તે મુજબ અરજદારોની પેન્શનનું પુનરીક્ષણ કરવા પ્રતિવાદીઓને યોગ્ય દિશાનિર્દેશો આપવાની આવશ્યકતા છે.

૧૪. પરિસ્થિતિઓને ધ્યાનમાં લેતાં, અરજીઓ અંશતઃ સફળ થાય છે. તા. ૧૩-૪-૨૦૦૯ના સરકારના ઠરાવના પેરા ૯.૨માં જણાવ્યા મુજબ, એટલે કે તા. ૧-૧૧-૨૦૦૦ના સરકારના ઠરાવના પેરા ૩ની જોગવાઈઓ મુજબ, છેલ્લે ધારિત પદનું પગારધોરણ અને તેને અનુરૂપ પગારધોરણ જ માત્ર ધ્યાનમાં લેવામાં આવશે, સિનિયર સ્કેલ, સિલેક્શન સ્કેલ અથવા ઉચ્ચતર પગારધોરણ ધ્યાનમાં

લેવામાં આવશે નહીં,' એવા શબ્દો, જે તા. ૨૬.૦૨.૨૦૧૪ના ઠરાવમાં સમાવવામાં આવ્યા છે, કાઢી નાખવામાં આવે છે અને એવો નિર્ધાર કરવામાં આવે છે કે પેન્શનધારકોના પેન્શનમાં પુનરીક્ષણ માટે, તા. ૦૧.૧૧.૨૦૦૦ના ઠરાવની કલમ ૧ અને ૨માં પરિકલ્પિત પ્રક્રિયા જ લાગુ પડશે અને કલમ ૩ લાગુ પડશે નહીં.

૧૫. પ્રતિવાદીઓને આદેશ આપવામાં આવે છે કે તેઓ તા. ૧૩.૦૪.૨૦૦૮ના ઠરાવની કલમ ૮.૨ તથા તા. ૦૧.૧૧.૨૦૦૦ના ઠરાવમાં કલમ ૩ સિવાય નિર્ધારિત પ્રક્રિયાને ધ્યાનમાં લઈને અરજદારોના કેસ પર પુનર્વિચાર કરે. નિયમ ઉપરોક્ત હદ સુધી પૂર્ણ કરવામાં આવે છે.

૧૬. અરજદારોના પ્રગતિશીલ તબક્કાને ધ્યાનમાં રાખીને, પ્રતિવાદીઓને આ અદાલતના રિટની પ્રાપ્તિની તારીખથી ચાર મહિનાની અવધિમાં ચુકાદા મુજબની કાર્યવાહી પૂર્ણ કરવા માટે નિર્દેશ આપવામાં આવે છે.

સીધી તામિલ મંજૂર કરવામાં આવે છે.

(જી.આર. ઉદ્યવક્ત્રી, જ.)

વિષય:-૦૧.૦૧.૨૦૦૬ પહેલાં ઉચ્ચતર અથવા પસંદગી શ્રેણી (Selection Grade) ના પગારધોરણ સાથે નિવૃત્ત થયેલા કર્મચારીઓ (વ્યાખ્યાતાઓ) ના પેન્શનનું કક્કા પગાર પંચ મુજબ પુનઃનિર્ધારણ કરવા બાબત.

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language

and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall
h

~~This judgment has been translated using AI Tool—SUVAS.~~

The translation of this judgement has been provided by
M/s Hyperlink E-Solutions Pvt. Ltd.

~~અરવીકરણઃ સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદીત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી
ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહીં. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ
સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.~~